

## DOMOVINA

MĚSZECNE NOVINE ZA SZLOVENSZKI NĀROD

III. LĚTO

BUDAPEST, 1922 JANUĀRA—FEBRUĀRA

1—2. NUMERA

## NotriposzlĀno pismo.

Goszpon Reditel! Poslem nyim moje nĀjbŏgse pozdravlĕnye i zselĕm nyim blĀjzseno nŏvo lĕto, dobro zdrĀvje, mŏcs i szreco. Proszim ji naj mĕszto dĀjo etim mojim rĕdam. Na znĀnye nyim dam, ka je prinasz lŭsztvŏ jĀko zsalosztno i pobito. ZĀto je zsalosztno i pobito nase lŭsztvŏ, Ār szo lŭdjĕ tĀksega stimanya bilĭ, ka do jugoszlĀvi po dĕli grĀnicglijajŏcse komiszie vŏšli z nase krajine. I itak szo tŭi i nikak sze nescsejo gibati. Lŭdjĕ sze z velkov britkŏcov nesztanoma tŏzsjio, li vszgdĀr csĀkajo vŏgre i dosztafĕle gucsijo, ka etak pa tak bi trĕblo csiniti.

Ali jazs tak prĀvim, nĕ trĕbĕ nesztanoma csakati, ka do jugoszlĀvi vŏšli. Tĕj bi od szĕbe nigdĀr nĕ vŏšli. I nĕ sze trĕbĕ prevedno tŏzsjiti. Tak nega nikoga, ki bi nĀsz poszlŭno. Na nase tŏzsho krĀjnjszki resetarje nika nĕ dĀjo. BelgrĀd pa dalecs szpĀdne od nĀsz, tĀ sze nase tŏzsbĕ ne csŭjejo, i csi bi sze csŭle, ka oni mĀrajo za nĀsz, PĀris pa London je pa escse dale, tam rĀvnŏcs nevĕjo, ka szmo mi na szvĕti. Angolje pa Francizje szo nĀsz prĕkdĀli Szrbom, Szrbĭ szo pa nĀsz prĕkdĀli KrĀjncom. KrĀjnĀci pa z nami tŏ dĕtajo, ka sze nyim vidi. KrĀjnĀci szo nĕ zĀto dŏbili nĀsz, ka bi nam kaj dobroga szpravili. Vĕ pa zšĕ vszĀki cslovek lehko vidi, ka oni z nami scsĕjo. Oni szo szĭ vglĀvŏ zĕli, ka nĀsz, kak nĀjhitrĕ vŏpremenjo, nase prĀvo szĀro rĕcs na szvoj klepetajŏcji jezĭk prĕkobrnĕjo, nase vogrszko rĕcs vŏztrĕbjo i nĀsz vkrĀjnjszko kŏzso oblecĕjo. Scsĕjo pa tŏ zĀto, Ār bi radi szvoj nĀrod povĕksali, i nase zemlŏ osvŏzŏjĭli. NĀsz zapelĀvajo, nĀsz mantrajo, z zapelĀvanem i z mantrŏv li eden cil mĀjo; doszĕgnŏti scsĕjo, naj sze mi v nyŭvo krĭlo vrzsemo i naj krĕdi bŏdemo na goripocĕcanye i vŏztrĕbanje.

VszĀki nas cslovek zšĕ lehko vidi, od koga je gucs. Tŭ z tŏzshov, z sepetanem nika nĕ doszĕgnemo. I nĕ trĕbĕ vsze od Vŏgrov csakati. Vŏgri ednŏk pridejo, prĕ ali szĕdi. Ali na tŏ nĕ glĕdajŏcs, mi nase cslovece pravice mĀmo, za tĕ sze moremo bŏjŭvati i z kĕm velkov szrcnoszŏjov mo sze bŏjŭvati, tĕm hitrĕ konec bŏde nasoj mantri. PomĀgaj szam szebi, i Bŏg de tebi tŭdi pomĀgo. Mi moremo pokĀzati nase mŏcs, nĕ z pŭksĀmi, z szĀblami, z bombami nego z dŭhovnim roszjom. Dŭhovna mŏcs ednoga jedinoga csloveka vecs valĀ, ka sztŏjezĕr pŭksŏv; dŭhovna mŏcs sztŏjezĕr lŭsztvĀ je pa tak velka zmŏznosztĭ, ka sze pred nyŏv escse tĕ nĀjvĕcsi nĀrodje vujgniti morejo.

TĀ dŭsevna mŏcs sze nĀjde pri nasem lŭsztvĭ. Goszpon Reditel jazs nyim ovĀdim, csi szo nase szĀtave gli zsalosztno, vszĀki dober Vogrszksizloven lehko z prĀvim szrcsnim veszĕljom glĕda, kak sze nase lŭsztvŏ oponĀsa. I nĀjmore pred grĀnicglijajŏcov komisziŏv i v dogotkaj szĕdnyĭ mĕszecov sze na csiszto vŏpokĀzala velka vkŭpdrzĕcsĀ dŭsevna mŏcs nasega lŭsztvĀ. Od toga

cajta mao, ka szmo nase vkŭpno, vkŭpdrzĕcsŏ vŏlo vŏpokĀzali, mĀmo prestimanye pred KrĀjnĀcami. Od toga cajta mao z nĀcsisimi ocĀsĀmi zĀcsajo oni na nĀsz glĕdati. Prvle szo nĀsz za dĕco prestimali, i szaksefĕle norijo szo pred nĀsz prineszli, zdaj szo zšĕ bole thoma. Isztina, ka je doszta nasega lŭsztvĀ zaprĕto bilŏ i z pĕnezami szo je tŭdi pokastigali, ali tĕj nasi martirje lehko z zadovolnim szrcem glĕdajo na szvoje trplĕnye. Nĕ je bilŏ zaman.

V politikĭ szamo mŏcs mĀ prestimanye. ZĀto mi nase mŏcs li dale moremo vŏpokĀzati. Po toj pŏti, na stero szmo szo szpravili, z vĕksimi, z szĀlnimi i z organizĕrĀnami sztopĀjmi moremŏ nevkleknyeno naprĕidti.

Vsze nase mantrĕ z toga zhĀjajo vŏ, ka krĀjnjszki politikusje, demokrĀtje tak kak klerĭkĀlĀci, tak stimajo, ka do mogŏcsi nĀsz goripocĕcati. ZĀto szo dozjĀprli grĀnico, zĀto ne pŭsztijo prĕk dĕlavce na Vogrszko, zĀto szo zanicšili nase jedino zselĕznico, zšĭlo nasega vĕrsztvinszko ga zsitka, zĀto szo odegnali nase notĀrose, zĀto szo zdaj odposzlali nase skolnike prĕk v nĀjkmicsnĕse krajine Szlovĕnie i eszi k nam v nase solĕ, stere szmo nĕ szami z nasim znŏjom i z nasimi pĕnezami zidali, szo, vĕ Bŏg, kakse lŭsztvŏ dĕjali za skolnike, stere mi ne raznimo i sterĭ nĀsz ne razmĭjo. Sto sze szam ne csiszti, tiszto ga pojejo visi. Nasa velka fallinga je, ka vsze od Vŏgrov csĀkamo. Mi sze szami moremo csiszti, nase dŭznosztĭ je nase tĕlo zdravo goriodrzsati. Mi sze szami moremo brigati za nase dugovĀnya i ne csĀkajmo vsze od Vŏgrov. Nasiva obĀdvĀ jezika, nase pravŏpiznanye, nase kulturo, nase solĕ i — stero bi na prvo mĕszto trĕblo dĕjĀti — nase bogĀsztvŏ, nase vĕrsztvinszko naprĕidĕnye mi szami moremo goriodrzsati.

Kak dugo mo csakali? Od dnĕva do dnĕva szirmacsĕski gracstjĕmo i kultura zĀcsa tŭ nyĀti nase krajino, nase dĕca sze vszĀko lĕto mĕnye vcsĭ. ZszlovenĀcĀskimi versusami, stere tĕj eszi k nam kak skolnicke posztĀveni lŭdjĕ (Ār je za prĀve skolnicke nĕmrem imĕntivati) v solĀj vesjio, sze nĕmre na zsitke pripravlati.

Kak dugo mo csakali? Tecsasz, gda mo zšĕ zaoszĀtĀni, nĕvŏzacseni nekulturni szirmĀcke? Ār tŏ bode z nĀsz. Ali tĕ mo zšĕ krĀjnjszki lĀpci. Ār z nekulturni szirmĀkov sze rĕdĭjo lĀpci. Ali tĕ zšĕ keszno bŏ.

Mĭ szami sze moremo brigati za nase dugovĀnya, Ār csi sze mi szami nĕmo brigali, niscse drŭgi sze nede brigo. Mi szami moremo dĕlati na pobŏgsanyi nasi zsalosztnĭ szĀv. Mi szami moremo brigati za nase zselĕznico, tĀ zselĕznica je prĀva nasa, Ār szmo go mi szami z nasim znŏjom i z nasimi pĕnezami zidali, mi neszmimo trĕptĭ, ka bi tĀ zselĕznica — na szramoto cĕloga szvĕta — escse dŭzse szĀla, vĕ je zšĕ tak dugo szĀla. Pri vszĀkoj prilĭki z kricĕcsĭm glĀszom moremo zselĕti, tĕrjĀti, zapovĕdavati, naj sze tĀ zselĕznica odprĕ. Lŭdjĕ szmo, mĀmo nase cslovece pravice. Niscse je nĕmogŏcsi nam prepovĕdati, naj ne kricisimo, gda nĀsz

kaj boli. Oni ednozadrugim nove projekte dāvajo naprē od nōvi zselznice. Pri vszākōj tāksoj priliki z krīcsēcīm glāszom moremō zselēti naj zse nasa zse dugo lēt gorspōzštāvlena zselēznica odprē. Nē zsmo dēca, naj nāsz ne nōrijo z nōvimi zselēznicami, stere je tak nē mogōcse zidati.

Rāvno tak pri vszākōj priliki zse bojūvatī moremo za nas prāvi sztāri szlovenszki jezik, steroga zse od jezero lēt mao nūcamo i steri je zse vecs kak od dvē sztō lēt mao v knige djāni, i od steroga je zse v dāvnom vrēmni vōpokāzāno bilō, ka je nācsisi kak krājnszki jezik. I ka bi nam nūcalo, csi bi nyūvoga prēkzēli? Z nyūvim jezikom nīkom ne pridemo, escse v Radgonyi, v Monostri, v Lendavi ali v Csakovci szī nēmremo zsnym pomocsti.

Zāto rāvno pri vszākōj priliki, nyim pokāzati moremo, ka mi nāso vogrskō rēcs tūdi tā ne nyāmo. Tē jezik je szteber bio nasega kulturloga i vērsvinzskoga naprēidēnyā od jezero lēt mao i csi bi na veke v Jugoszlāvii mogli ozstati, tē tūdi tē jezik potrebūjemo, ār szo Vōgri nasi szōszedje na dūgōj linii i ār vēksi tao nasega lūsztva z Vogrskzoga orszāga zsvī v poetomtoga de tūdi odnet zsvio. I pitati moremo, gda krānyici prevedno vszji, kelko ji li jeszte, nēmski gucsijo, kak szmējo oni od nāsz zselēti, naj mi nāso vogrskō rēcs povrzsemo?

Ali vseze tō, Goszpon Reditel, ne pisem zāto, da bi nase lūsztvo rātati sto. Nase lūsztvo nē trbē rātati i nagībati. Nyūvo zsrēc bi zse jāko radūvalo, csi bi oni vidli, ka zse v tom tāli v szlēdnyj mēszecaj eti prinasz godi. Nega gosztūvānyā. krsztitja, nega kolīne, gde bi

vogrskza rēcs pa vogrskza nōta nē kralūvala. Na truc krājnszke szilē. I gda Krājnci gdēr edno veszelico drszijo, zagūvno sze na tiszti dēj drēndri edne prāvi vogrskzi mulatsāg drszī. I tō tak ide na truc li dale. Mi na tē nase cslovceve pravice sztojimo, nas fundamentum je krēpki, jezerolētēn, ka pa mājo oni? Druō nē kak norlavo szlō, stēra sze na szarbszko jākōszti i szreco nāszlānyā

Nase lūsztvo mā dūsevno mōcs, tākso velko dūsevno mōcs, kak narēci eden tak māli nārōd. Tā dūsevna mōcs szvoje prāve voditele zovē i isce. Gde szo nasi voditele? Naj mi ne zamērijo, Goszpon Reditel jazsz zdaj ne miszlim na nyi. Ka szo oni za nas māli nārōd vcsinili, od toga szōbō vōpovēdati szam jazsz nē dosztojen, od toga de histōria szōdila; ka mi dobri Vogrskzi-szlovenje od n ; miszlimo, tō nyim tūdi ne povēm, ār tak miszlim, ka mo druōj priliko mēli nyim tō povēdati. Zāto mi naj ne zamērijo, ka gda jazsz od nasi voditelov gucsim, tē ne miszlim na nyūvo imē. Mā bidti, ka oni vidijo, ka vseze tō nede dugo trpēlo. Mi tūdi tak miszlimo i obcsūtimo. I nē szamo mi, nego doszta lūsztva med krājncami tūdi, i druōj tūdi. Ali kakkoli bi bilō, mi nase prāve eti v Jugoszlāvii bodōcse voditele potrebūjemo. Nē tākse, steri szo szamī szēbe za voditele djāli i na stere niscse ne miszli. Prāve moske zovēmo, ki szo krēdi za nase cslovceve pravice pa szitine sze bojūvatī, i ki szo pripravni dūsevno mōcs nasega māloga nārōda k cili pelati. Tēj moski szo tū med nami, i kakkoli bi z grājkov kōlīvzēti bili, naj ne pozābijo, ka szmo mi zsnymi.

Z tēm dokoncsam moje prevecs dūgo pīszmo, i rad bōdem csi moje glāve miszli oni v Domovini vōdājo.

*Eden prāvi Vogrskziszloven.*

## NASE NÁRODNE PESZMI.<sup>1</sup>

### BRODÁR.

Nóta: Az alföldön halászelegény vagyok én.

Na ravēnszkoj krājni szam brodār jazsz;  
Hūto mam na mūrskom brēgi dober csasz;  
„Poj pocsini szī tū dolī, deklicska!  
Vuszpati te mā milī glāsz szlavicska“.

„Nē szam dalecs; do nōcsi domō pridem;  
Szilno pōt mam; mūditi sze nemorem.  
Csi bom trūdna, nājdem domā pocsinek;  
Ār i prinasz milō szpēva szlavicsk“.

„Prvle mrakne, kak do dōmi pridti znās,  
I po vnōgom krīzšopotji idti mās:  
Jaj! csi sze ti szkāzse kaksā prikazen,  
Lēknes sze je, i vmori te bojazen“.

„Krizšopotje i prikazni, vseze zdēnye,  
Je li vbōgi lūdi blōdno zmislēnye;  
Ār ki z Bōgom hōdi, ka sze on boji,  
Csi sze nyemi taki szmrt i vrāg grozi“.

„Po pūsztni pela pōt do vesznice;  
Nevarno je idti vu hipi kmīce:  
Hūdī cslovek sze pred tēbe prītepē,  
I z szilov ti szitek i vseze potepē“.

„Na ravēnszkom je varno gdāstē idti:  
Od lagovi lūdi nega tū csūti.  
Eden prāvi kincs mam; toga nepūsztim,  
Csi szitek i zsnym vrēd vseze druōj zgūbim“.

<sup>1</sup> Ete peszmi szo od, na rāzločni mēsztaj nase krajine prebivājōsi nasi domīvincsārov k nam notriposzlane. „Brodār“-a i „Beteg devojke“ je zagūvno Kardos Jānos napiszo, ār sze v zvrēcki „Szlovenszke Nārōdne Hvalēke“ nahājajo steroga je eden nas domīvincsār v Szalafōi pri Kardosovoj hīsi gorinājso. „Brodār“-a grūntni miszel je z vogrskzoga zēti, ali szamosztojno vōzdēlani. Gda je Kardos „Beteg devojke“ lēpo peszem szpāvlō, tē me je zagūvno nasa prāva lūsztvinszka peszem „Mēszec szvēti obri klētī“ bila pred ocsāmi. Po jeziki zagūvno lehkō zēmemo, ka je „Ovcsāri prav ide delo“ i „Za domovino“ tūdi od Kardos Jānosa szpāvlēna. „Po lōgi lēcse“ jāko lēpa i escse v szvētōvnoj literatūri szpominavānyā vrēdna peszem sze v druōj formi tūdi v Pavel Agostona knīzi nahājā. V tōj formi je z zalavār-megyvōvszkgoga krājā nase krajine prisla k nam. „Rībē po vodi plavajo“ peszem sze tūdi nājde v Pavelovoj knīgi, gde Pavel zamerkajo, ka szo go v Budapesti csūli odprvim od ednoga z Macskōvec rodjenoga csloveka.

„Csrna meġla sze zdiġava po dólí,  
Mrzla plóha te zná doídti na póli:  
Moker de ti zsvívt i gvant do szpice,  
Namrzne ti na szmrt ġingavo szrce“.

„„Dólí ide csrna meġla po dólí;  
Ne doíde me mrzla plóha na póli:  
I létesni dezs vrélo krv razhladí  
Nyega rosza céli zsvívt pomladí““.

„Vsze tak zaman — trdo szrce! — vsze zaman!?  
Ne mlújes ti mojí bolezní ran! —  
Ah! da nígdár nebí obzsalúvala,  
Kaj szí moje lúbézni né szlisala!“

„„Ne zaméri, lépi brodár! kaj zrok mam,  
Zakaj tvojój dobrovolí nepodam. —  
Z Bógom záto, z Bógom! — ídti je meni:  
Lí ti, tí szí gđate z méne szpómeni!““

### RIBE PO VODI PLAVAJÓ . . .

Ríbe po vodí plavajo,  
Pa má zse vszáka szvoj pár,  
Al jasz pa, povéjnyena, nevolna sztvár,  
Bóg vé, gde hodi moj pár.  
Juhéj, juhéj! veszélo je nase  
Veszélo je nase szrce.

Ftící po zrákí léjesejo,  
Pa má zse vszáka szvoj pár.  
Al jasz pa, povéjnyena, nevolna sztvár,  
Bóg vé, gde hodi moj pár.  
Juhéj, juhéj! veszélo je nase  
Veszélo je nase szrce.

Décskí po pláci spancéjrajo,  
Pa má zse vszákí szvoj pár.  
Al jasz pa, povéjnyena, nevolna sztvár  
Bóg vé, gde hodi moj pár.  
Juhéj, juhéj! veszélo je nase  
Veszélo je nase szrce.

### MURA VIZE . . .

Mura vize ott volt boldog,  
Hol rá magyar part mosolygott.  
De mióta kompját, malmát  
Durva balkán kezek hajtják:  
Hej, azóta meg-megárad,  
Sírva tör át töltést, gátat,  
Panaszkodik, jajveszékkel  
Muraközze, Vendvidékkel.  
Összebolyong rónát, berket!  
Uram Isten mit kereshet?  
Hangja oly bús, oly keserves.  
Szegény Mura hazát keres.

### MÉSZEZ SZVÉTI . . .

Mészec szvéti	Mészec szvéti
Obri kléti,	Obri kléti,
„Kaj bi rada, moja csi? Róbec, róbec?“	„Kaj bi rada, moja csi? Fórtok, fórtok?“
„„Tó mama né! Róbec nescsem méti	„„Tó mama né! Fórtók nescsem méti,
Domó nescsem ídti,	Domó nescsem ídti,
Hoj, Séka dale v lész, Hoj, Lisa dale v lész!““	Hoj, Séka dale v lész, Hoj, Lisa dale v lész!““

Mészec szvéti	Mészec szvéti
Obri kléti,	Obri kléti,
„Kaj bi rada, moja csi? Szúknyo, szúknyo?“	„Kaj bi rada moja csi? Mozsá, mozsá?“
„„Tó mama né! Szúknyo nescsem méti	„„Tó mama pacs! Mozsá mo zse méla,
Domó nescsem ídti,	Domó mo zdaj gnála,
Hoj, Séka dale v lész, Hoj, Lisa dale v lész!““	Hoj, Séka zdaj domó, Hoj, Lisa zdaj domó!““

### DŰH I MŰCS VÍNA.

Vívace

Píj bra-tec píj szlad-ko vín-ce, vo-do naj zsi-  
Píj í daj vé-szel-jé szrd-cl, ár í te-hé

vi-na eszé, I kesz-no de ti te pi-w,  
grob-po-zsré.

gda na dú-go pót más íd ti Píj paj-dás

ár en hopp te v-zseb szrá-ni-ti zná pop.

### BETEG DEVOJKE.

Nóta: Lányok fonják a lenszőszet.

Vica predé lenojco  
I, szlisavs kukojo,  
„Jaj, mati!“ — tak veli —  
Jaj! meni nika fali“.

„„Niháj, drágo détece,  
Dobis lépe csizmíce!““  
„Jaj, mati kúsléna!  
Né je tó moja rana“.

Vica sze lí zdúháva,  
Caga í pomenkáva:  
„Jaj, mati!“ — tak ercsé —  
Da vam me jáko pecsé!“

„Trpi, moje szcsice!  
Dobis szvilne szúknyice“  
„Jaj, mati! — vsze zama;  
Nezvrácsi tó moji ran“.

Vico szkuza poléva;  
Szirota! — omedléva:  
„Jaj, mati! — merjém vam  
Tak velíki beteg mam“.

„Ne meri mi, golób moj!  
Pride lépi júnák tvoj“  
„Tó, mila mati! Tó  
Me je na szrci zsgaló“.

„Ah! — dábi szkoron priso!  
Vesz moj beteg vtiso:  
„Li nyegov vrócsi kús  
Je gvúsen vráca róni dús“.

### PO LÓGI LÉJCSE . . .

Po lógi léjce,	Ne jemli szí ti,
Po sztebli széjce	Csi cseđen szí ti,
Edna zsúta zsunica.	Edno túzsno dovico.
Ledrajlalolala!	Ledrajlalolala!
Edna zsúta zsunica.	Edno túzsno dovico.

Po lógi blódi	Ar túzsna dova,
Za zsúnov hódi	Kak számna szova
Eden mládi mladénc.	Ti je puna kréganya.
Ledrajlalolala	Ledrajlalolala!
Eden mládi mladénc.	Ti je puna kréganya.

„Ne sztrélaj na mé	Ti szí li zemi
Ne bészí mené:	Zvézsi szí kszebi
Pa ti níka prav povém.	Edno dobro devojko
Ledrajlalolala!	Ledrajlalolala!
Pa ti níka prav povém.	Edno dobro devojko.

Jasz bom te vcsila,	Ar tá devojka
Nem' te norila,	Kak golób krotka
Kak sze zseli zseníti.	Ti je puna veszeljá
Ledrajlalolala	Ledrajlalolala!
Kak sze zseli zseníti.	Ti je puna veszeljá“.

Po lógi szkácse,  
Dáva tanácse,  
Edna zsúta zsunica.  
Ledrajlalolala!  
Edna zsúta zsunica.

### ZA DOMOVÍNO.

Zdrzi Bóg z míloščse tvoje  
Országa nemesztníke.  
Zdrzi serege i voje  
Kak sztebre nyega díke:  
Naj sze vrsi po nyi trúdi,  
Velkoszt tvoja národa.  
Cveté mér i szreca lúdi  
Vszé méstzi, vszega poroda.

Zdrzi vsze, ki domovino,  
Z znojom i z krvjív varjejo,  
I národa szloboscsino  
Potrdíti terejo.  
Blagoszlovi nyi hoténya  
Tanács i trúde vrócse,  
Blagoszlovi pokolénya,  
Zdásnye ino pridócse.

Oszramoti protivníke  
I szteri vkúp nyi rozsje,  
I vcsi je na tvoje díke,  
Csészt i glász nácati nyé,  
Obide je groza i sztráj  
Szvéto krv prelévati,  
Klacsiti tvoj órok vu práj  
I tebé preklinyati.

Odvрни bojne, povóden,  
Od tvojeja národa,  
I vzemi doli bics szóden,  
Z nász i vszega poroda.  
Naj vszém po pláci vihéra  
Szija pá trak radoszti,  
I vgája vu kríli méra  
Cvéték módre szkrbnoszti.

Kak molítev Abelova,  
Naj ide pred tvoj sztolec.  
Kadis etoga áldova:  
Národov szvéti szodec  
Da szpozna zemlé túhina  
Tvoje velkoszti pót;  
I glászi nebesz vizsina  
Ka szí ti sorsa goszpód!

### OVCSÁRI PRAV IDE DELO . . .

Ovcsári prav ide delo,	Csi sze navóli fúcskanye
Nemára on za nevoló.	Napré szí vzeme dudanye.
Csrédo prevracsáva,	Fúcskanye, dudanye
Nóte szí szfúcskáva	I zsvéglé igranye
Za ete szvét, ka on mára!	Lubi posle tá na tanye.

## Z historie nasega národa.

### Vrěmen vadlúvánszke reformácie i próti-reformácie.

V historii sze tisztí cajt zové reformácia, vsterom je Luther Márton v Némskom országi, Kalvin János pa na Svájcerskom velki boj zacno próti Rímszkoj Sztolici. Té boj je z szebom prineso raztálanye krscsánszke vöre z ednoga sztrána na katholicánszko, z drúgoga sztrána pa na luteránszko i kalavínszko vöro. Tó sze je od 1520-oga léta do 1560 oga léta godilo. Nóva vöra sze je v Némskom országi, na Svájcerszkom, v Skandinávi v Ausztrii i v Vogrszkom országi jáko hitro razsirila.

Da nebi zgúbila té országe, Rímszka Sztolica sze z célov mocsövö zácála prótiposlávlati nóvoj vöri, i od 1650 do 1650 je doszta lúszta nazájdobila v szvoje krilo. Té cajt sze pa v historii prótiformácia zové.

V szledécsi rédaj doliszpisemo, kak sze je luteránszka vöra med nasün lúsztvom razsirila. Tó csinévsi najprve na dvoje pitanye moremo odgóvor dati: o.1 prvim, kak sze je tó zgódilo, ka je szamo eden tréjtj tao nasega národa préjo gori nóvo vadlúványe, ovi szo pa v katholicánszkoj cérvki osztali? od drúgim pa, zakaj szo nasi zalavármegövöszki domívincsarje vszi z csiszta katholicánszke, i zakaj szo próti tomí katholicánszke i luteránje v Vasvármegövöi vküpmzém-ani?

Na tá pitanya je né lekho odgóvor dati. Doszta historicsni knig szmo zsé precstéli, i iszkali szmo, csi bi vtéj knigaj od nasega národa kaj najsi. Ali komaj szmo najsi dvá-tri redá. Po nasem mislényi je tó né csüdo. Nas národ je máli, i csi stoj edno národno — povjemo vogrszko historio — píse, té on od vögrov návcevs pripovedáva i od máli národov tém ménnye píse, kém ménsi szo.

Ali csi szmo v historínszki knigaj gli né doszta najsi, dónok szmo mogocsi na gornya pitanya odgóvor dati, ár szmo najsi tákse historínszke pridatke, stere szo esese né v knigaj vöpostampane, nego szo v prásnati ladaj lezscése píszme szkrite.

V vrěmeni reformácie je v Szombathelyi esese né bila gorposztávlena píspékia. Tó píspékio je doszta bole szlédi Mária Terézia kralica zgrtintala v 1772-om léti. Tisztoza hipa je vasvármegövöszki tao pa nase krajine pod oblázt györszkoza, zalavármegövöszki tao pa pod oblázt veszprémszkoza i zágrábszkoza píspéka szliso.

V tisztom vrěmeni je györszki píspék v Szombathelyi ednoga várkapitánya méo i tak sze je zgódilo, ka je té kapitány préksztópa na luteránszko vöro. Pod obrambov i z pomocsövö toga várkapitánya sze je luteránszka vöra v Vasvármegövöi hitro razsirila, kak v vogrszki i némski, tak i v nasi szlovénszki vesznicaj. Nóvo vöro je né szamo gospoda préla gori, nego túdi páverszki lúdjé. I nájmne té szlédnyi szo z velkim veszlejóm sli prék knóvomi vadlúványi, ár szo prédgarje (prédikatori) na maternom jeziki drszali cérvkvene i vadlúvánszke szlízsbé i lúdjé szo sze radúvali, ka recsi szvojszka dúhovnoga pasztéra od récsi do récsi razmijo.

Ali té szombathelyszki kapitány je szamo v Vasvármegövöi méo oblázt, nvegovo ládanye je v Zalavármegövövé né szegnolo prék. Tú szo veszprémszki pa zágrábszki píspécke, kak dobri pasztérje csúvali szvoje ovcé. Zató je luteránszka vöra v bogánszkoj, bóltínszkoj, tórszjako, cserencovszkoj pa dobrónicskoj fari né mogla korenéni písztiti.

Gda je katholicánszka cérvke vidila, ka nóva lute-

ránszka vöra vsze lúsztvom pomali v szvoje krilo szprávi, ona sze je túdi gorizbúdila, pa sze je próti nóvoj vöri z tisztimi szrészstvami bránila, stere szo prédikátorje núcali, nájmne pa z prédgov i z knigami. Nájrlicínszi vojnické katholicánszke cérvki v tom dúsevnom boji szo Jezsuvti bili,<sup>1</sup> med nyimi v Vogrszkom országi návjéksi i nájmnovézi Pázmány Péter, esztergomszki érsek-prímás. On je szam z szvojmí prédgami szkoron 30 grofovszki famij nazájpravo v katholicánszkoj cérvke, i zsnymi szo túdi nazájli k nyim szlízajócsi pávri. V tom vrěmeni je eden tao nasi vasvármegövöszki Vendusov z nyigovov goszpodov vréd túdi nazájstjópé v katholicánszkoj cérvke. Ali goricánszi szo né stéti od sztáre vöre vecsznati. Pri nóvoj luteránszkoj vöri szo osztali i denézsnýega dnéva szo túdi najvernési szluge té vöre.

Kak szmo zsé odzgora szpómnil, katholicánszka cérvke sze razstúrvávanyi luteránszke vöre prótiposztávla. V tom boji je katholicánszkoj cérvki na pomocs prisla száma orszacska oblázt. Luteránszki prédikátorje szo pomali povrsti mogli szvoje gmajne i oditi szo mogli v vónsnye országe.

Steroga léta szo luteránszki fararje vöztirani bili z nase krajine, zagvúšno nevěmo, ali z toga, ka je gróf Nádasdy, györszki píspék v 1729-om léti v Gornyj Lendavi trí oltáre poszvecsúvao v cérvki, stera je prve luteránszka bila, sze vidi, ka sze je vöztiranye zsé pred 1729-om léti moglo zgoditi.

Ali né szamo farare szo pregányali i vöftirali, nego pávre szo túdi vögonili, zató sze je doszta nasega lúsztva preszello v Somogyvármegövö. Tó sze je pa etak zgódilo. V 1681-om léti je v Sopróni drszáni orszacszi gyúlés szkleno artikulálne mészta, tó je tó tiszte gmajne, v stera sze luteránszka bozsa szlízsbá szlobodno drzi. Tákke artikulálne mészto je túdi bila surdánszka fara v Somogyvármegövöi. Nasi luteránje szo sze túdi któj fari stéli prikapsiti i ráj szo sze vöszelliz i szvoje zemlé rodjenjá, ka bi szvoje vadlúványe zatajili. Zató szo szvoje lúde v Surd poszlali, k zemelszkomi goszpódi té vesznice. V tom vrěmeni je Draskovics Ivána grofa dovica, rodjena Nádasdy Magdaléna méla tó krajino vszvojem poszesztvi. Grofojca je rávno né domá bila, gda szo nasi lúdjé táprisli, nego sze je v Brezovci, póleg Zágrába drszála, túdi na szvojem imányi. Nasi lúdjé szo go tú poizkali gori i szzojo prosnyo szo naprédáli. Proszili szo go, naj nyim dopúszti, ka sze v okolico Surda na nyěno poszesztvo preszelijo. Grofojca, bár je katholicánszke vöre bila, je nyúvo prosnyo szpunila, i dopúscsénye je nyim dála, naj sze v Lissó preszelijo. Tó sze zgódilo v 1718-om léti júliusa 3-ga.

Ali szo je domá, na zemlé rodjenjá li nadale pregányali, ali je pa tim prvim preszeljenim na nóvom mészti dobro slo, gvúšno je ka szo nasi Vendi esese drúge raje túdi vöpuscsáváli na nóvo mészto. Znáno je ka szo sze toga kipa esce vszledéce vesznice somogyszkoza vármegövöva preszelili Vendi: v Miháld, Sánd, Szent Péter, Bükkösd, Szent Pál, Porrog, Pat, Szent Király, Vése, Berény. Té vesznice blízki Nagy Kanizse, Gyékényesa, pa Csurgave lezsjio. Pa esce malo nizse, póleg Nagyatáda, v Taranyi túdi jezsto nasi Vendi, steri esce denésnyega dnéva gucsijo szvoj materni jezik.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> Jezsuitov réd je szv. Ignác od Loyole zgrúntao v 1540-om léti v Rími, té réd sze je v krátkom cajti po céloj Evropi rászirio.

<sup>2</sup> Téj nasi domívincsarje zsed od 200 létj maó med Vogrinami zsvjévo, vszákden z Vogrinami vküprídjejo i dónok szo drszali szvoj materni jezik. Krányci pa nász szlijó, naj mi v dvé-tri létaj pozábimo nas szlovénszki jezik, nas vogrszki jezik, i naj sze príkobrněmo na nyúv jezik i na nyúvo formo. Mi szamo zsé nácsise víhére presztáli.

Dale brodivsi histório nasega maloga národa, do 1848—49-oga léta pridemo, gda sze je Vogrskoga országa lúszto za szloboscino bojválo. Nasi dedécke szo vtom boji vózéli szvoj tao. Zdj etí szamo telko scsem goripineszti, ka szo bóltinszke fare lúdjé, dobri, vrli i batrivni honvédje bíli Ghyka majora, bóltinszkgó zémelszkgó goszpóda i dosztrakát szo pod vodítelsztvom generála Percela vkrvávom bitji sztáli zJellasišovomí granicsármí. Nasi lúdjé szo sze né zaman vojszkúváli. Tá zburkana léta szo nasemí národí túdí prinieszé szloboscino, *szloboscino zemlé i vóre*. Pávri szo sze od goszpocsine szlobodíli, szaksi páver je szloboden gazda gráto na szvojí zemlé i szaksi cslovek je popolno vadlúványzsko szloboscino dóbo.

O. F.

## Francia laprólunk.

A „Croix” című tekintélyes francia napilap december 30-iki számában igen rokonszenvesen ír róllunk. Rövid pillantást vet multunkra, kiemelve, hogy a mai vend nép annak a régi vend népnek maradéka, amelyről Tacitus megemlékezik a Germániában. Megemlíti, hogy a vendek az ő ősi vend nyelvükön kívül magyarul is beszélnek. Majd leírja vallási viszonyainkat. Gazdasági helyzetünket kétségbeejtőnek mondja. A vidék el van zárva a világtól, mert a természet elzárja Jugoszláviától, viszont a jugoszlávok elzárják Magyarországtól, amelyből élt, ami annál nagyobb baj, mert a vidéknek igen sűrű a lakossága. Az értelmes és tanult vend emberek, írja tovább a lap, azon igyekeznek, hogy népüket megmentsék a megsemmisítéstől. Most ébredt csak fel igazán a nemzeti érzés. Minthogy tiltva van, az emberek titokban ébresztgetik egymásban ősi kultúrájukhoz való ragaszkodásukat és ápolják szívükben gyökerező nemzeti érzésüket. Megemlíti, hogy a Domovina a jugoszlávok tilalma és büntetése dacára az egész vidéken olvastatik. Az amerikaiak is felemelték tiltó szavukat azon gyilkos szándék ellen, amely egy nép megsemmisítésére törekszik. Az amerikai vendek Nemzeti Tanácsot alakítottak a vend nép érdekeinek védelmére. A Tanács titkára, dr. Stiegler, beadványt intézett az amerikai Egyesült Államok kormányához, amelyben közelbést kér avégből, hogy a vend népnek a jugoszláv uralom alatti szenvedései szüntessenek meg. Ennek a beadványnak máris megvolt a haszna, mert a minisztérium egy megbízottat küldött a viszonyok tanulmányozására.

## Zseléznic-zidárje.

V zacsetki szmo edno zseléznico mēli. I tá zseléznica je vszákden stríkrát vozila eszi i stríkrát tá. I tó je dobro bíló. I mí szmo znali, ka je dobro.

Té szo prislí tēj zseléznic-zidárje z velkími csobami i etak szo erkli: Vi szte zaosztáni, mí vam prinieszémo kulturo. I síl szo i sztavíli szo naso zseléznico. I né je vees vozila né eszi pa né tá. I tó je né bíló dobro. I mí szmo znali, ka je tó né dobro, allí né szmo znali, ka je tó kulturo.

Té szo tēj zseléznic-zidárje z velkími csobami etak erkli: Mí mo vam zidali nóve zseléznice. Mí vam Szoboto vkúpvezszemo z Marburgom, z Radgonyov, z Szentgott-hárdom. Mí vam velko zseléznico naprávím, dvá sín-pára de mēla i „brzovlaki” do sze vozíli na nyēj.

Mí szmo nika né pravli, csakali szmo nóve zseléznice. I nasa zseléznica je lí dale sztála, síni szo zácsali ergyo dobiti.

Té szo pá prislí tēj zseléznic-zidárje z velkími csobami i etak szo erkli: Mí vam Szoboto vkúpvezszemo z Luttenbergom i z Ormozsom.

Mí szmo nika né pravli, zsalosztno szmo glédali, ka nasa zseléznica né vozi, sine je ergya pojéla i tráva je zszála na nyēj.

Té szo tēj zseléznic-zidárje z velkími csobami vszák keden nika nóvoga prinieszli, erkócs: lnzselérje szo zse v Luttenbergi, zse méríjo v Bóltinci. zse je projekt gotov, zse je dírekcia zidanya v Luttenbergi, zse je vnógi materiál navozseni v Luttenberg, zse sze zácsa zidati i tak nadale.

Mí szmo nika né pravli z tuzsním poglédóm szmo glédali, ka sze na nasoj zseléznici krave paszėjo i na állomasaj flisci gnézde rédíjo.

Té je gránicglíjajócsa komiszia vópovédla, ka sze Lendava nazáj príkapcsi k Vogrskztkomí országi.

Té szo tēj zseléznic-zidárje z velkími csobami pá prislí etak erkócs: Némó vam zidali luttenbergszko zseléznico tá nede dobra, mí mo vam Szoboto vkúpvezszemo z Lendavov.

Pesznico szmo sztsznolí, z zobámi szmo skrípali, allí nika szmo né pravli, zse známó, ka sze prinyi zapelávanye kulturo zové. Zató more zse tréjtje létó sztáti nasa zseléznice, zató szo zse csrvjé prékzéli nyúvo kralívanye na nyēj. Na toj nasoj právoj zseléznici, stero szmo mí szamí z nasím znójom velke sume pénz placšívájócs zidali. Zató moremo mí péski hodíti 90 kilometrov dálecs i zató moremo na hrbti nosziti blágo.

Dáj nyím goszpodin Bóg vsze, ka mí nyím zselémó.

## NOTRIPOSZLÁNO PÍSZMO.

Od juga kraja sze grozo nazvesztsávájócsi kmicsni obláci tórníjo, vu steri sze neszmerni i csamurni szlápovje kúhájo i szprávlajo vkúp, steri szvoje szkrivne i pred nami zdaj esce nevárvane cíle majócsi, vkrátkom vréméni naméníjo dojdvaríti i szvoje probe, stero je nasa evangélicszanszka vera pozsréti. Nikák bí znábídti tak miszlo, kaj je eto moje razglasívanje sála, i mre-zszetanye, póleg stere jaz zburkanye naméním pobúdti vu bojazlíví lúdi szrcáj . . . Vu vezdásnyem tak zvánóm preszvetsemóm vréméni od verepégányanya píszati i gúcsati! Sto bí miszlo zdaj na tákse delo, stero je lí z preminócsi kmicsni sztotin, líki edne lagoje szzenye szkúsnýve tezsína osztala na nász? Kaksté bí sze nam tó nevárvano bídti vídilo, po znaménýaj, stere sze nam od dnéva do dnéva nakazsújejo, napré mámo vídti, ka je té sztrasznik zse pred dverami nasímí. Zató sze je nam zse napré tótrébnó na nógé posztavíti i z bránénya rozszjom zse obravnati, da homo mógócsní toga szlápa vdérjanyi sze popréttíti i nyega szmrtné sztréle neskdílo odvornóti.

Zdj esce sze szamo nísterni blízski szkazsújejo, allí nyí zszérjáví poszvét nam glászi pogúbelno vuzsigájócsó mócs szvojo; esce sze na dálecs csúje globoko grmlénye, allí z nyegovoga dúdnýanya kezszújemo, ka je tó zacsetní glász onoga trészszkanya, stero bode pogúbel széjalo ober zdaj esce vu mérí szívócsi gláz nasi.

Od 1782-oga leta mao, kak je blájzszenovaa szpómenka II-gi József vu verszki dugóványaj szloboscino dao vszém podlozsancom i nájmre protestantom, kí

szmo zse vu szlédnyí deszetinaj pod cesédnim i pravicsnim vogrszkim ravnanjem vu meri zsvéli. Prvésa netrplivost je zse dávno minóla i z drúge vere lúdmí szmo vu bratinstvíj pebivali. Meli szmo vu právdi potrdjene szvoje pravice, szlobodscsine, „autonomio“, póleg stere zse je v nasa, verszka dugoványá niscse né grózsao, — nyá szmo szami odprávlali, cérkevna, solszka dela szmo po szvoji odebráni csesztniki i ravniteli nezasztávlano ravnali. Escse, csi je stera cérkevna obcsina szlaba bila, je od drzsáve podpora dobila brez toga, kaj bi za to, znábídi z kaksvo dojavézanosztjov szvojo neodvisenoszt bila prisziljena zalozsiti i podpora za Judásovo zádev vzéti.

Ali zdaj zse nam celó nacsi naglasúje vu tak cónivanój demokrátstnoj Jugoslávii. Naso autonomio nescsejo prerazmiti i viditi. V solszka, cérkevna nasa dugoványá z ruzsnimi rokámí szégajo. Neszárnno rázno dráplje one drúge náprave, stere szmo mi za nepriblizsane stimáli i stere szo nase vadlúványe líki mocsina okóli obvzélé i varvale; z gnúsznovo jálnosztjov, pod obrázom dobrovólnoszti zse priblizsávajo k nam, i nalecsújejo nam mrezsce, vláke, v stere nász, líki nedúzsne ágnece zapeleti i poszréti naménijo. Od sztopnye do sztopnye nász napádajo, zaprva z kazlívim priblizsávanjem, z steroza zse zse napré vókázsejo zgrablívoszti sztrásni skrambli, stere vnase zdravo télo szmeknoti i nász fundati naménijo.

Preci, kak je nasa krajina obszedjena je laibacski púspék poszlae nasim dúhovnikom, naj notrizglászijo, kelko szo od vogrszke vláde létne podpore vsivali, vszáki kak veliko familijo má, ár szlávszka vláda povrotni zselé ono podpora, stero zdaj od vogrszkoga ne dobijo. Evangelicsanszke dúhovnike púspék proba pod szvojo obrambo vzéti? Priblizsáva zse z Judasovim grosom govorécsi: vsza tebi dam, csi doliszpadnovi me molo bodes.“ Dúhovnici szo to podpora odvornli.

Túd szo miszlili, ka de tá nevolna, dúhovnikom vrzsena miloscsina prinásala pripravén názhaj i napré de pomagála nyihove szkrovne cíle. Násztopno szo zácsali podzájati sance nase, stere szo zaszeszti naménili. Pl. denem: tá szo stéli zbrízati vu vogrszkom jeziki drzsáno szlúzsbo bozso, stera zse je zse od nigda mao na zselénye gmajnarov vu gvúsní dnévi vu tom jeziki oprávlala i stero szo dúhovnici póleg zavézanoszti szpunyávati dúzsni. Toga názhaj zse lepó kázse: od onoga hípa mao szo cérkvi nabito napunyene, gda je vogrszka szlúzsba.

Zvisisov zapovedjov szo priszilili, kaj drúge vere szvétké, steri zse z nasov verov protivijo, kakti Cyril i Methoda szvétek, moremo szvetiti. Próttomi Stevana szvetiti, ki je ocsáke nase na krsztsanszko vero povrno, szo prepovedáli. Pa je té pred nami túdi tak velike vrédnoszti, líki tiva oviva pred nyimi. Nam z Cyrilla i Methoda níka néjde i rávno záto nasi lúdjé ne poiscsejo gori hízse bozse na nyega szvétek. Szirmák dúhovnik i kántor szamá jedíniva, vu dúsi zszalozstnim obcsütényem szúzsita pri zapovedanoj szlúzsbi, ár je to né bozsa szlúzsba, nego zapovedána teska goszpcosina, stera zagvúsnó véc szkódi, kak haszni onim, ki jo prisziljavájo ár pobúdjáva vogrszko obcsüténye. Kaj bi stoj na táksi dén vu cérkev só, prizilíti je nemogóce, k vszákim cslovéki nemrejo zszárdáta posztaviti. Prigódló zse je na Sándor krála drzsánój szlúzsbi, ka je eden kath. plébános, gda je Bogá molo, meszto Sándora. Károlya imé právo, to je to nescsejocs nyemi je jezík poletó, kama ga je dúh vu nyem delájócsi pelao, i zszárdaje szo ga obtózsili i na jezéro korón je postrofáni,

isztna kaj záto li právoga dúhá osztáne i nede túhe Bógece szlúzsó! Jelí potrebúje Sándor i drúgi szvétki, Cyril i Method etakso prisziljeno szkazívó cseszt?

Zse célo leto glász ide od visnesje oblászti, kaj do dúhovnici túdi drzsávni uradniki, ona de je obúno plac súvala — zszárdaje vécstráj goripoiscsejo farofe, vkúpszpisújejo dúhovnikovo plácsó, familie kotrige. Tak menijo podvrzti pasztere i ovcé do zgrablene, ár ki plac súje, on zapovedáva! Z vucsitelmi szo túdi tak csilni, precí szo je prékvzéli i odvíseno sztávo szo je posztavili, za sterim szo hitro vópokázali skramble szvoje, szramotúvali szo je z tém, ka szo je pod egzámén prisziljaváli, zdaj je pa brez pitánya predévajo, líki lápce, eszi i tá lúcsajo i na nyi mészta vu cérkevne solé drúge vere skólnike dévajo.

Ka je to, csi né napádanye i pregányanye vere? Solé, stere szo fárnici z szvojmí sztróski goriposztavíli — brezi vszega neszárnno osvójjijo, to je szilno róparsztvo. Skolnika, steroza szí je gmajna do nyegove szmrti odebrála — brezi vszega pitánya predenejo i na nyega meszto drúge vere ono jezika skolnika posztávijo. Sólá je bila vszigdár on púngrad, gde szo zse gingave cepice osznávlale za vréle kotrige szpráviscsa dúhovnoga i zdaj to z ednim szekájom znicsiti scséjo i od gmajne krajvzéti voditele cérkevnoza szpéványá i szprévodov oprávlányá, tak szlúzsbo bozso obstonkati, lúdi dúseвно mirovnoszt zburkati, gori nadraszti i vncésákani boj zapleszti. Gvúsnó, ka tak bódo szledi z dúhovniki túdi csinili! Vogrszka vláda je na to jáko pazila, naj pri vadlúványi ne prékráti edne vere vernikov dúhovne obcsütoszti. Záto je pri drzsávni soláj tákse vucsitele iméntúvala vó, kakse vere szo sztancsarje bíli, gde szo pa dvojne vóre bíli, tam je pa z obé sztráni póleg zselénya vcsinila. Ali persze Jugoslávija i nyé zavúpnik eti bodócsi vladár, civilkomiszár ne razmi táksega ravnanýa, stero bi szpametno bíló i lúszviti pokój i mirovnoszt prinészlo — on trdno rokó scsé kázati — ki zse nyemi znábídi né zadoszta prijaznivo nakloni, nyemi on zse pokázse (osztrákszka formula).

Tú moremo zamerkati, ka je pred nisterimí mészeci v Ljubláno za szrbszka jezika vucsénya volo vóime-núvana edna szrbszka pravoszlav vere skolnikojca, pri steroj prilíki szo szlovenácske novine jáko doszta piszale próti toj nepravicsnoszti, kaj zse v nyihove solé drúge vere učitelice iméntújejo, stero de kak veri na skodo. Zdjaj pa lublanszki Solszki Szvét szploj vékso krívico rédi nam i dónok szo one novine túho, nezburkaje zse, persze, ka je nyim krívica, to nam naj pravica bóde.

Ali je né pregányanye vere to, ka szvétké knige, katekizmus vó scséjo z nasi só szpraviti i vu túhinszkom jeziki presztávlénoga na nász priszilíli, gde po etom toga nemo szméli vcsiti: „Ocsa nas, ki zsi vu nebészaj“, nego: „Oé náš, kateri si u nebesu“.

Ali hvála visnyemi Bógi, z vernikov nasi je né vesznolo vó vere obcsüténye, té drági kincs ládányá naséga. Pobúdlá zse je vu nyí szráj vere navdúvnoszt, nadignola je na veliko aldúvanye, tak da zavrzséjo Judásove grose, steri szo krví céná, szami plácsajo cseszt-nike, dúhovnike i vucsitele szvoje, protestálvajócsi zse próti tomi, kaj bi zse túhinszka oblászt vítkala vu nyihova cérkevna verszka dugoványá i nyí dúhovne kince zgrablivo porobila. Pobúdo zse je dúh ocsákov vu prszaj szinóv i kak szo ocsáci néodali neodvisenoszti szvoje, tak i zdaj ne odájo szinóvje nyihovi nyé níksój zmóznoszti i oblászti za níkse kince né! Trdi téšnyek bode to i ki ga sztréti scsé, szí prvle zobé potere, kak nyegovo trdo lúscsinye poderé. Trdi kamen, steroza csi gli

pozsréjo, zsalódec ga ne szkúha, csréva je obolijo, vu sterom obetzsajo, ár sze ga réšiti ne bodo mogli, i prve szléd poginejo.

Násztopno delajo té szkazlivci, lepó po rédi. Najprve protestánsé naménijo nczisiti. ár je téj menyé i racsnájo, kaj do nyim v tom katholicásnci na pomócs (tó je Klekiva miszel i namenyáványe, záto je trbelo nyemi Jugoslávia, ali da sze z toga túdi sztrézni, kak sze je zse vu doszta dugovány sztrézno). Ali szléd bí sze na katholicásnce vrgli. Za nyihovo lépo cérkevno vrédnoszt nyim strmjó zobjé i nyihov szlédnyi cil je tó, naj Vendonia k koncovi v pravoszláv vadlíványe zagrnéjo i na balkánszko sztubo ponizsajo. Na vsze kraje sze csúje. kaj offi:érje, zsandárje, financje i drúgi merodávájócsi apostolje Szerbie brez zadrzsávány glászjó, kaj teacsaz ne hénjyajo, dokacs ete krajine i zsnóv vsze Jugoslávie podlozsance v pravoszláv ovcárnico ne szprávjó. Za prvi átlóv szo protestánszlv vódebráni!

Známo, ka do ktomi drúgi túdi meli kcoj récs. né szamo szrbszki lahkovnici i nyihovi podréparje. sokolszki resetarje, kim je vera nika né. ár szo vszi brezverni, bóगतajécsi lúdjé. Nega té zmoznoszti, né oblászti, stera tí z szrc i z prsz etoga bóगतájécsaga pobozsnoaga národa nyegov drági kincs, dúhóvno obcsúthénye vó mogla szirébiti i vero prepraviti. Teske, britek vrémena nyim znáte szpraviti, v kakszi szo ocsácsi nyihovi tál meli prék vecs sztoim, ali tó de nyim lí, líki ogen oceli, na szcsi-scenyé i potrdjáványe szlúszilo. Od Jugoslávie doszta zmozsnéne oblászti szo ji po vecs sztó létnom sztránsom prégyányani né mogla prepraviti.

Goszpon reditel poszim vász, dájte meszto etomi mojem lizti vu „Domovini“. Naj vidi szvét, kákse kmicsne cíle i nakanénya má Balkán z onimi neszcrcsnimi národmi, steri szo z szilóv od demokrácsnoga Vogrszkoaga országa, od szvoje mile materé prsz z szilóv odtrgnyeni i na porob vzrseni.

Ravenec.

## Revizió.

Nyugatról eleinte csak félfénken és halkan, de folyton növekedő határozottsággal hangok hallatszanak, amelyek a békeszerződések revízióját követelik. Nitti, volt olasz miniszterelnök könyvet írt, amelyben kimutatta, hogy a békeszerződések revíziója nélkül az európai civilizáció tönkre megy. Asquith, volt angol miniszterelnök, óriási néptömeg előtt és annak zajos tetszésnyilvánítása mellett kijelentette, hogy Angolhonnak követelnie kell a revíziót. Az angol munkás szakszervezetek konferenciája 10 millió angol munkas nevében követelte, hogy a békeszerződések, amelyek Európát végszeledelembé döntötték, újból kell megcsinálni és pedig minden nép és minden nemzet kihallgatásával és beleegyezésével. Maga Lloyd George, a világ miniszterelnöke, a hogy valaki mondta, legutóbbi nagy beszédében szinte biblikus hangon, miként Jézus a hegyi beszédében hirdette: Béke legyen a földön, igazi béke, minden népnek és nemzetnek, minden osztálynak és szervezetnek igazi békéje; ne erőszakoskodjunk senkin, ne nyomjunk el senkit, tekinszük embertársunknak, testvérünknek. És említsük még meg, hogy az amerikai Egyesült Államok a békeszerződések aláírása előtt szakítottak volt szövetségeseikkel és nem akartak felelősséget vállalni a békeszerződések tartalmáért.

A nevezetes az, hogy a békeszerződések revízióját

éppen a győző államoknak népei követelik. E szerződések nemcsak a legyőzött népeket, hanem az egész civilizált emberiséget verték bilincsbe. Az elszakított országrészekben a legsötétebb középkor rablólovagainak szellemét honosították meg. Gonoszság, ármány, hazugság, álnokság, erőszakosság jutott uralomra. Ennek sorvasztó hatása meglátszik az egész világon.

Nyilvánvaló, hogy a békeszerződések revíziójának három nagy akadályja van. Az egyik akadályt Franciaország, a másikat pedig a kiséántant veti. Nem azért. mintha ezek az országok a békeszerződések sorvasztó hatását nem éreznék, sőt talán jobban érzik, mint az angolok, olaszok és az amerikaiak, hanem azért, mert politikájuk alapja a gyűlölködés és a félelem. A franciák gyűlölik a németeket és félnék ettől az agyontípott. teljesen lefegyverzett nagy néptől. A kiséántant pedig gyűlöli a magyarokat és fél ettől az agyonygyőtrött, szét-szagatott, de hőslélekű kis néptől. A harmadik nagy akadály pedig az, hogy senki sem tudja, mi lesz Oroszországgal, annak óriási gyermekkedd lelkű népével. A mi véleményünk szerint új dolgot a franciáktól, ezektől a roppant eleveneszű ügyes politikusoktól és az oroszoktól, ettől az óriás gyermektől várhatunk.

Azt kérdi most már mindenki tőlem: reméljünk-e? Azt felelem: ne reméljünk, de higgyünk, törhetetlen erős férfiakarattal. Ha valamely nép, úgy a mi népünk érzi, hogy lehetetlen dolgokat kívánnak tőlünk. A remény győnge lelkek tulajdonsága, a hit erősít és szilárd, határozott irányban visz a cél felé.

## Vidékünk, Ausztria és a korridor.

Szegény kis vend vidékünk, ki hitte volna, hogy a világpolitika kohójának tüzebe kerül! Ki hitte volna, hogy a vidéken csap össze a nyugati, keleti, déli és északi népek politikai érdeke.

Az pedig így történt. A volt osztrák-magyar monarchiáról sok rosszat lehet mondani, de az immár kétség-telen, hogy ez az alakulat sok jogosulatlan politikai ambíciók féken tartott, sok millió népet a békés fejlődés útjára terelt. Ez a sokat szidott monarchia volt a közép-európai és ezzel az európai stabilitásnak biztosítója és nagyon kérdéses vajjon e stabilitást ilyen fajta alakulat nélkül fenn lehet-e tartani.

A csehek eleinte csak az ő szűkebb országuk szabadságát akarták és a szerbek is valamikor boldogok lettek volna, ha megkapják Boszniát és Hercegovinát. De jött a nagy összeomlás, amikor nem az ész uralkodott és evés közben jön meg az étvágy. A csehek megkapták a tótságot és a franciák szinte erőszakolták őket, hogy menjenek le egészen a Dunáig. Hasonlóképpen a szerbek. Horvátország után megjött az étvágyuk Bácskára, Bánátra, Muraközre. És akkor a túlfűtött cseh és szerb agyokban a világhatalom vágya ébredt fel. Evés közben jön meg az étvágy. És követelték Ausztriát és Magyarországon keresztül a szláv korridor. Az ántánt-hatalmak e követelést egyhangúan elutasították, de a szerbeknek akkor kinyílt a szemük és követelték maguknak a vend vidéket.

Azután jött Ausztria züllése. Szegény jó osztrák nép. Nincs a világon derekabb, józanabb és rokonszenvesebb nép, mint ez. Mi magyarok és vendek mindig őszintén szerettük ezt a népet, de csak addig, amíg a személyekről volt szó és nem a politikájukról. A politikájuk utálatos és esztelen volt mindig. E politika tengelye volt:



minden népet, minden alkalmat felhasználni Magyarország gyengítésére. Szegény vakok, nem látták, hogy ezzel önmaguk alatt végzik a fat.

Igy jutott Ausztria oda, hogy összeomlásával számolni kell. Ez megint felébresztette a csehekben és jugoszlávokban a szláv korridor eszméjét. A csehek le akarnának jönni a Szemeringig, Bécszet saját országukba kebelezeve, a jugoszlávok pedig fel akarnának menni a Szemeringig, Stájerországot és Karinthiát magukba kebelezeve.

E terv a legnagyobb mértékben érdekli az összes európai hatalmasságokat. Olaszország ezt semmiképen nem fogja megengedni, de a legnagyobb mértékben ellene van Románia is, hiszen akkor teljesen körül volna véve szláv gyűrűvel. A franciák nem volnának ellenségei e tervnek, ha ott nem volna Oroszország nagy kérdése. Ugyan ebből a szempontból és egészen más sokkal általánosabb gazdasági szempontokból ellenzói a tervnek az angolok.

Ez bizonyos, e terv nem fog valóra válni soha, de mutatja azokat az erőket, amelyek kis vidékünk sorsát mozgatják.

## Nincs béke Európában.

(Nitti volt olasz miniszterelnök könyve.)

Francesco Nitti volt olasz miniszterelnök 1921 szeptemberében adta ki *Europa senza pace* (Európa béke nélkül) című szencziós könyvét, amely kitűnő magyar fordításban most jelent meg a Pallas r.-t. kiadásában.

A magyar kiadás egyik ismertetője így ír e könyvről: „Ha amerikai milliárdos volnék és szükségét érezném, hogy hozzájáruljak az igazi béke megteremtéséhez, a világ minden civilizált népének nyelvére lefordíttatnám és millió példányban osztatnám szét ezt a könyvet”.

Minden felesleges magyarázat helyett az alábbiakban Nitti megállapításait szóról-szóra adjuk.

Az első fejezetben: *Európában nincs béke* címen többek közt így ír: „Én azt hiszem, hogy Európát nem annyira a háború, mint inkább a békeszerződések sodorták a dekadencia komoly veszedelmébe”. — „Európa várja a békét, amely nem jön. Mert ahhoz, hogy komoly és hasznos munka valósuljon meg, szükséges, hogy a közvélemény ráeszméljen arra, milyen veszedelmes úton jár a győztes nagy államok politikája”. — „Ha majd komolyan megvizsgálják a háború diplomáciai okmányait és eljön az idő, amikor nyugodtan mondhatnak rólok ítéletet, ki fog tűnni, hogy az európai bonyodalom legfőbb oka Oroszország magatartása volt. Egyedül ő élesztette Szerbia és az ausztriai szlávok agitációját; Németország kizáróan őbenne látta a jövő veszedelmét”. — „Mindenekelőtt számot kell vetnünk a jelenlegi helyzettel: a legyőzött államok népeiből nagy tömeget, mindenekelőtt németet és magyart, kisebb műveltségű népekhez csatoltak”. — „A békeszerződések megtagadják mindazokat az elveket, amelyeket az ántánt a háború során hangoztatott és proklamált, tökéletesen megtagadják Wilson tizennégy pontját”.

A második fejezet: *A békeszerződések és a háború folytatásáról* szól. Ebben a fejezetben Nitti leszögezi azt a tényt, mely szerint az ántánt a háború alatt folyton azt hangoztatta, hogy „egyáltalán nem törekszik hódításra”. És „az Egyesült-Államok beavatkozása nélkül az ántánt semmiesetre sem nyerte volna meg a háborút”. — „Képtelenség azt állítani, hogy a felelősség (a háborúért) csak Németországot terhel. Egy ántántállam sincs, amelynek ne volna része a felelősségben”.

A harmadik fejezet: *A békeszerződések, a békeszerződések eredete és céljairól* szól. „Az a békétárgyalás, amelyet néhány hónappal a háború után Párisban tartottak meg és amelyet majdnem kizárólag Clemenceau vezetésével francia elemek készítettek elő és irányítottak, az ilyen konferenciának szükségképp azzal az eredménnyel kellett járnia, amellyel tényleg járt”. Wilson „amikor Európába ért, még a sémáját sem készítette el annak az intézménynek, amelynek a nemzetek szövetségének kellett lennie és az alapvető kérdések teljesen készületlenül találták. Meg kell állapítani, hogy a legfontosabb döntéseket — úgy a fegyverszüneti szerződés, mint a békeszerződés készítésekor — öletszerűen hozták. Sőt a legkomolyabb elhatározásokat mindig látszólag egészen jelentéktelen kérdések előzték meg.

Nitti ezután sorra veszi az egyes államok bűnösségét a háború feldzésében s arra a következtetésre jut, „hogy főleg az imperialista Oroszországban volt olyan helyzet, amely rövid időn belül szükségképpen háborúra vezetett”. A Balkánon, elsősorban is Szerbiában, Oroszország volt az, amely cinikusan és szemérmetlenül vesztegetett és fokozta és támogatta mindazokat a villongásokat, amelyek Ausztria-Magyarország ellen irányultak. Az orosz politika Szerbiában igazán bűnös volt.

1919. évi március 25-én Lloyd George a párisi konferenciának memorandumot adott át, amelyben többek közt ezeket mondja: „Európa délkeleti részében soha sem lesz béke, ha minden államocskában, amely most megalakul, nagy magyar irredentizmus fejlődik ki”. — Clemenceau erre a memorandumra válaszolt és pedig ügyes diplomáciai nyelven, minden jót ígért, de abból semmit se valósítottak meg. Ezekre nézve mondja Nitti: „Így az az eszme, hogy a németektől erős népésedési centrumokat kell elvinni és odaadni más államoknak, — nem csupán igazságtalanság, de egyben ok is a jövő háborúra. És az, amit mondanak a németekre, egyszerűen a magyarokra is érvényes”.

Érdekes Nittinek az a megállapítása, mely szerint a békekonferencia „három ember között folyó párbeszéd volt; ez a három: Wilson, Clemenceau és Lloyd George... A valóságban egyetlen személy működött ténylegesen és ő határozta meg a konferencia irányát is, ez Clemenceau volt. Háborús időben egy ember sem alkalmasabb nála, hogy miniszter legyen: harc otthon, harc külföldön, ugyanazzal az érzéssel, ugyanazzal a szenvedéllyel. Amikor csak egy dolog szükséges az ellenség legyőzésére, nem ingadozni a gyűlöletben, nem

kételkedni a győzelem biztosságában, — akkor senki sem alkalmasabb nála... Ha azonban a háború után elkövetkezik a béke, amelyet biztosítani kell, senki sem alkalmasabb erre, mint ő, akit nem vezetett más, mint Németország ellen való gyűlölete, hogy az ellenséget eltíporja, leigázza”.

A negyedik fejezet szól „a győzőkről és legyőzöttekről”. „Európa kissé elbalkánosodott; nemcsak a háború jött a Balkánról, hanem néhány eszme is, amelyet parlamenti körökben és a sajtóban nagy méltánylással fogadtak”. A sokféle bizottságról, amelyet a nyakunkra küldtek, Nitti ezeket írja: „A londoni és a san-remo-i konferenciák ismételtén szavát tettem, hogy milyen terhet ró az éhínséggel küzdő legyőzött népekre a katonai ellenőrző bizottságok eltartása és milyen bántó olykor pazarlásuk. Vannak tábornokok, akik kártalanítást kötöttek ki maguknak és mindenféle címen olyan javadalmaszások van, amely meghaladja az Egyesült-Államok elnökének jövedelmét. Hogy micsoda farsangi komédia volt a Dunabizottság, arra nézve csak Bécs és Budapest kell megnézni. Elég pusztán a jóvátételi bizottság kiadásait figyelemmel kísérni és az emberben feltámad az érzés, hogy a falánkságnak és fényűzésnek ez a szomorú látványa inkább megalázza a győzött, mint a legyőzött népet”.

Magyarországról így ír Nitti: „Magyarország szenvedte a legsúlyosabb területi és gazdasági megszállást. Ez a szegény nagy ország, amely a civilizációt is, a kereszténységet is megmentette, olyan kegyetlen bánásmódban részesült, amelyre nem találni a magyarzatot, hacsak nem a szomszédos népek prédára való vágyában és abban a tényben, hogy ez alantasabb népek, látván az erősebbik legyőzését, a teljes tehetetlenségre kívánták kárhözváltani.

Tényleg semmivel sem lehet igazolni azokat az erőszakos rendszabályokat és azt a kizsákmányolást, amely magyar földön történt. Ami Magyarországon a román megszállás során lefolyt, a rendszeres rablás és rombolást sokáig igyekeztek titkolni. Teljesen megokolt az az erős szemrehányás, amelyet Lloyd George a román miniszterelnökhöz intézett. A háború után Magyarországtól mindenki áldozatot kívánt és nem akadt senki, aki érdekében egy békülékeny jó szót szólhat volna. A győzők gyűlölik Magyarországot az ő büszke ellenállásáért. Valamennyi hadviselő állam közül talán Magyarország az az ország, amely lakosságának számához viszonyítva a legtöbb halottat vesztette... Így ez a kicsiny nép ötézezernél több halottat és tömérdek hadirokkantot áldozott fel. Hazánk területi és gazdasági veszteségeinek felsorolása után így folytatja: „Azon az ülésen, amelyen elfogták a trianoni békeszerződést, a magyar megbízottak mind gyászba voltak öltözve, sokan pedig sirtak. Végül valamennyien állva énekelték a magyar himnuszot.”

— „Én nem tudom eltitkolni azt a mélységes meghatottságot, amelyet 1920 január 16-án éreztem, midőn Apponyi gróf a párisi legfelsőbb tanács előtt Magyar-

ország igazát akarta megmagyarázni. Önök, uraim, — mondá Apponzi — akiknek a győzelem megengedi, hogy bíróul lépjenek fel, Önök kimondják volt ellenségeik bűnösségét és a szempont, amely az Önök elhatározását vezeti, az, hogy a háború következményeit azokra hárítják, akik nem felelősek értük.” Megvizsgálta ezután nagy kimélettel azokat a feltételeket, amelyeket Magyarországra szabtak. Ezekhez Nitti a következőket fűzi: „A számok, amelyeket Magyarország előterjesztett, semmi kétséget sem hagytak. Magyarország szétdarabolásáról van szó és Magyarország három és fél milliónyi magyar és német nemzetiségű lakosságának feláldozásáról jóval tudatlanabb és inferiorisabb népek kedvéért. Végül Apponyi és a magyar delegáció nem kívánt egyebet, mint népszavazás elrendelését a vitás területekre. Miután bámulatraméltóan kifejtette Magyarország nagy történelmi hivatását, amellyel már ismételtén megmentette Európát a barbár beözönlésektől és meg tudta őrizni a maga egységét 10 századon keresztül a népek annyi ellentéte közepette, Apponyi gróf kimutatta, milyen nagy fontosságú Európára nézve, ha szilárd Magyarország áll a bolszevizmus terjedésével és az erőszakkal szemben... A magyar delegációt egyszerűen végighallgatták, de az előzetesen elkészített szerződést egyetlen pontban sem módosították.”

Miután sorra vizsgálta az egyes békeszerződéseket, Nitti a következő konklúzióra jut: „Bár a szerződések arra kötelezik Ausztriát, Magyarországot, Bulgáriát és Törökországot, hogy megtérítsék (reparálják) a háborús károkat, ma már biztos, hogy semmit se tudnak fizetni és nem tudják viselni a területeiken levő győztesek költségeit sem”.

A következő ötödik fejezetben Nitti éles bonckés alá veszi a hadikárpótlásról szóló fantasztikus összegeket és kimutatja azok behajthatatlanságát. Clemenceau, a vén róka, a hadikárpótlásról szóló három szót: *reparation de dommages*-t már a fegyverszüneti szerződésbe becsempészte. „Uraim, csak egyszerű kifejezésről van szó, amely a francia közvéleményt megnyugtassa kérve-kérem a tanácsot, képzelje magát a francia lakosság hangulatába.” S a tanács belement a csapdába. A franciák aztán a fegyverszüneti szerződésnek ebbe a három szavába kapaszkodva belevitték az ő fantasztikus követeléseiket a békeszerződésbe. A kárpótláson felül a békeszerződés „nagy német népcsoportokat a szláv államoknak, első-sorban Lengyelországnak és Cseh-Szlovákiának ítél oda, a magyarokat, szép fajuknak nem irtalmazva, szétosztotta a románok, jugoszlávok és cseh-szlávok között”.

Az utolsó, hatodik fejezetben: *Európa újjáépítése a háború után és a béke politikája* címmel Nitti kimondja az általánosan elismert igazságot: „Egyetlenegy igazságsorsan gondolkozó személy sem kételkedik többé a versaillesi békeszerződés és a belőle származó többi szerződés mérhetetlen igazságtalanságában. A legszükségesebb tehát, hogy visszatérjünk a béke érzelmeihez, a kormányok magatartásának pedig akként kell megval-

tozni, hogy lemondjanak a gyűlölet ama határozatairól, amelyeket párisi békének neveznek... Az igazság, ámbar lassan, de halad. Most még sürűek a felhők, de tovább úsznak, hamarosan szétoszlanak. A válság, mely fenyeget és mélyen megzavarja Európát, a legizgatottabb lelkekben is riadót kiáltott. Európa jelenleg a kétség fázisában van, de a gyűlölet és a harag kiáltásai után a kétség már nagy haladás; a kétség után pedig az igazságnak kell következnie!\*

Végére értem a könyv ismertetésének. Ezzel be is fejezhetném. De mielőtt ezt tenném, kérve-kérem testvéreimet, olvassák el ezt a könyvet: szegények és gazdagok, tudósok és egyszerű emberek csak tanulhatnak belőle. Mindnyájunk meleg halála érte Nittinek! O. F.

## GLÁSZI Z AMERIKE.

**Szirmasztvo sze je naprészúnolo.** Cslovecsansztvo je zse doszta mouk pretpélo, ali v szlédnyí petnászpí létat szmo né csúli, ka bi za delavce zsviv vktúperpébéri, ár szí ga prislúzsítí, némajó prilike. Vszígdár je od toga bio gucs, ka sze pobógsa, ali tó vnógo obečaványe sze je né szpunilo. Dela nega, mraz sze je notripoklono, doszta delavcov jeszte, kí szí árendo némejo plácsati. Zdjaj szmo zse ná tó prísbi, ka dobroga szrá lúrdje vktúperdávjajo dáre za delavce. Gda ednók tákse moremo csúti, té zse cslovecsansztvo néme na dobroj póti bídi. (Amerikánszki Szlovencov Glász.)

**Delavni glászi.** V *Steeltoni* zdaj delo isztina malo bógsé ide, ali za nóve delavce esése izdaj nega dela. Po céloj *pittsburghszkoj* krajíni trno lagvo ide delo, ár nindri vecs né delájo szamo 2—3 dni po kédni. V *Denbo-i* je oznanilo vóvdárjeno, po sterom tó hájco na neprevídno vrémen dolizapréjo. V *Williamsoni* v bajcáj szamo eden ali dvá dni delájo po kédni. (Amerikánszki Szlovencov Glász.)

**Cérkev szv. Józsefa vu Bethlehemi sze je réсила od Krájnecv.** Kak glászi pridejo z Bethlehema, Murn Anzelm, szv. Ferencá réda plébános szo povrgli fáro Szlovenszko. Zgodbe té fare szkasi Szlovenec more szpoznati, ár nam csiszto vópókázse, kakse nakanénye szo Krájneci méli. V 1913-om léti szo nisterni bethlehemszki szlovenje v Brooklyn sli k Krájnicskím barátám i ponfidíli szo nyim szlovenszko fáro. Po etom idejo k cékérvenoj oblászti i proszjo dúhovníka za katholícsánszke Vogrzkoszlovene. Púsepk szo né znali, kaksí razlócsék je med krájnicskím i szlovenszskím jezíkom, pa túdi né, ka szo Krájneci szploj drúgo lúsztvó, kak Szlovenje, nemeszník púsepka szo privolíli, naj Krájneci fáro prékzemejo.

Francískánerje szo pa bethlehemszko fáro szebí dolívézali. Gda sze je vsze eto pripetilo, sze szkázse v Ameríki eden právoga szlovenszkoja jezíka dúhovník, kí v Bethlehem prídé. Lúsztvó sze radúje, ka sze je najso szlovenszki dúhovník i vúpajo sze, ka do Szlovenje po szvojem jezíki dícsíli Bogá. Ali vkaníli szo sze! Kak z vedrine csisztoja zráka, na ednók sze szkázse Murn Anzelm v Bethlehemi kak szlovenszki plébános. Od toga maó oszem lét dugo szo nasi Szlovenje pod krájnicskím dúhom gecslí. Murn Anzelmí je nase lúsztvó né lasztívno lúsztvó bíli. Né sze je návcso

szlovenszkoja jezíka, nego je tak zselo naj sze lúsztvó navcsi nyegovo krájnicsko récs. Tó je politíka bíla, naj sze nas právi sztári szlovenszki jezík z krájnicskím zmésa i pokvarí. Dobro je znáno, csi sze ednók récs zmésa, drúgo od szébe prídé. Bethlehemszki szlovenje bí pomali Krájneci grátali.

Radújemo sze záto, ka szo Szlovenje zdaj oszlóbodjeni od Krájnecv i vúpamo sze, ka szvojega csloveka dobíjo na fáro. (Zvejzda Vogrzszi Szlovencov.)

**Protéstéranje v Chicagai.** Novembra 24-ga je v Chicagai v Worwetz Turner Halli gyűlés bio drszáni, na steroga je velki sereg Szlovenov i túdi doszta Vógorv i Némcov vktúperprílo. Vszí szo nazócsi bíli, kí líbújo szvoje brate, szesztre, rodítele i szvojo rodjeno zemló, na sterój szo sze poródíli ino steri szamo edno kaplo vogrzske krví májo vuszébi. Národnoga gyűlésa szedník szo John Celecz bíli. Vszí nazócsi bodócsi szo z edním glászom kricsali, ka cséjéjo nazáj k Vogrzkómi országi prídí, ali k Jugoszlávíi nigdár pa nigdár né. (Amerikánszki Szlovencov Glász.)

**Grozna neszrecsna.** Mike Kríszmana vu Pittsbúrgíi zsvívécséga z Trdkove rodjenoga csloveka je po vilicáj bodócsi vlak pod szébe vdaro i célo télo grdo vktúpmílo.

**Nóvi amerikánszki pörgarje.** Kak Amerikánszki Szlovencov Glász glászi, szo naszedívdájócsi lúrdje amerikánszki pörgarje posztali: Ballek János, Ballek Ádám, Ballek Péter, Ballek József, Kovács Lajos, Fickó Sándor, Neimester István, Dervarics József, Spilák Ferenc, Gombóc Iván, Siftár Sándor, Düh Stevan, Gubits Károly, Kertsmár I., Pavlics Ferenc, Májer József, Vas Lajos.

**Nóvi csesztínce.** Prvo Bethlehemszko Szlovenszko Betezsne Pomágdájócsé Drústvo je dec 4-oga drszalo odebéranje csesztíncov. Odebráni szo: za predszedníka Sharfetz Károly, za podszedníka Janecarics Ferenc, za predszekrétára Kolossa Géza, za predpazníka Kardos Péter, za predpénezníka Császár József, za notárosa Katájncics Ferenc, za racsnéopglédájócsé: Hassai Iván, Kardos József, Kerécsmár Ádám, za hízníka: Nemes István, za betezsne poglédájócsé: Varga Károly, Vas Lajos, Krajcar János, za híznéopglévaré: Koltay Sándor, Horváth György, Németh Lajos.

Drúgi Fiok v Pittsbúrgíi je dec. 11-ga drszó szvoj odebérajócsi gyűlés. Odebráni szo: szedník Markos István, podszedník Simon István, pénezník Felkár József, pazník Szukics Lóriné, notáros Bunderla István, racsnéopglédájócsi Bertalan József, Paszicsnyek József, Lázár János, betezsneopglédájócsi Paszicsnyek József, Rogan Viktoria, hízník Rogan Ferenc, hala dvér pazník Gaber Ferenc, Mesics István, hízní poglávárje Markos István, Horváth Ferenc, Paszicsnyek József, Gaber Ferenc, Kocsar Ferenc, Sulits János, Lázár János, Sulits Vendel, Szukits Károly, Ropos Károly, Bunderla István, Simon István.

Stríi Fiok v New Brunswicki je túdi dec. 11-ga drszó szvoj odebérajócsi gyűlés. Odebráni szo: Szedník Csaní János, podszedník Domiter Ferenc, pénezník Nemes Ádám, szekítár Szukics István, notáros Kozár Lajos, racsnéopglédník Gall György, Domiter György, Kozár István, betezsne poglédájócsi: Hári Péter, Skerlák András, Pintér Anna. Dvér pazník: Karba Károly.

**Zsztároga krája prídócsé píszmo.** Vu zacsetíki mojeja píszma te lepó pozdrávlam, zselém tí blájzsemo veszelo nóvo leto, líbléno zdrávje i szreco v tom nóvom léti... Zszalosztím szrcóm dam tí na znánye, drági

Bratánc, ka je prevecs zsalosztno zsvlénve nasim Szlovenom pod jugoszlávskim ravnanjem. Tej lascni krosnyaszti krájnszki resetárje szo ným gránice tak záprli, ka nikam vecs nemrejo i neszmijo idti . . . Nikak nescsijo púsziti, ka bi sze mladina szmela drúgo vcsiti, kak szamo nyigve frlice ino nyigov zabiti szomarécisi krájnszki resetárszki jeziki, steroga ným vrák pa Zlódi ne razmi, né ka bi sze ga stoj mogo vavcsiti. Steri v vönésnyi soláj májo szvojo mladino, tiszte sztarlice z pénezi kastigajo; doszta morejo plácsati za tó, ka sze szkrbjio, ka bi ným mladina naj dobro sólana bila Zátó vúpánye mámo, ka de nacsí, ár csí nede, té do na veke zgúbieni, ár té za máli pár lét vogrszka-szlovénszka mladina nikam vecs ednoga sztopája nede mogla vcsiniti brezi tolmacsá; né tak, kak je do etoga mao bíló, gda je Vogrszki-szloven leko szkousz szvèa pri-o z szvojim dobrim vcsenyom . . . (Amerikanszki Szlovenov Glász.)

**Protestéránye.** Mi amerikanszki vogrszki szlovenci z mocsnim glászom protestérámo za volo té récsi stere g. Klekl csarne sóle diák na nase dobre goszpóde zseléjo namazati. Zátó mámo mí vúpánye pitati g. Klekl Betvár Joskeca, ka kak nam oni dober milosztven zablodjeni goszpód májo vúpánye pred célím szvètom notripokázati, ka szo g. Mikola profesor v Budapesti ino g. Horváth Lórincc plébános v Ameriki „hujszka“. Tak túdi vecs dobri goszpódov prijátelov ino nase novine, stere sze vu szlobodnoj Ameriki v nasem právom szlovenszkom materszkom jeziki stampajo. Né tak, kak Klekl Joskecive v *lobotanszkom* jeziki.

Zátó mí proszimo milosztivnoga goszpon Klekl-va, naj nam ovádijo, ka hujszkanje pomeni. Jeli oni tó miszljio, ka je hujszkanje csi g. Mikola profesor v. nasoj rodjenoj domovini nasim zsalosztním bratom, szesztram lépo pót kázsejo. na dobro pót je ravnaio, kak dober veren goszpód za szvojo drágo domovino, za szvoj zsalosztzen odáni národ, steroga lúbjio ino ga ne zapúszitijo; steroga szo té húdi g. Klekl betvár Joskec kutyá palkó odali. Ali je lehko hujszkanje, ka szo g. Horváth Lórincc plébános i vecs posteni szlovenov amerikanszko lúsztvo za szvojo rodjeno domovino. stero lúbjio z szvojmí dobrími cílami obhúdi, i vogrszke szlovene opominajo i na tiszto lúbléno zihel. vsteroj szmo te prvi lépi szlaték szin szpáli, na tiszto hladno széncó, stera nam je náj-prvle hladila nase mládo szrcé ino v sterj je nas národ jezero lét z radosztjov v lépoj bratinszkoj lúbézni zsvto?

Goszpon Klekl pomali! Jasz nvím povém. mené bi szram bíló pred szvèt sztfípiti, csi bi v táksem hamisnom zapelávszkom déli bio. kak szo oni g. Klekl. (Amerikanszki Szlovenov Glász.)

## DOMÁNYI GLÁSZI.

**Premesztúványe nasi skolnikov.** Laibacski visisi solszki tanács je velki tao nasi skolnikov v notrésnyo Szlovenio premesztúvo. Navéke szo v tákse vesznice odposzláni, stere dalecs lezsjio od zseléznice. V nasoj krájinio szo pa szami szlovenácski lúdjé djáni za skolnike, táksi, steri nas jezík ne razmijó. Pri toj prilíki szo na nika né glédali, né na vero, né na vrédnoszt né na zselénye skolnika ali lúsztva. Neszrecsni nasi skolnicke szo tam nyáti mogli szvojo domovino rodjenjá, szvoj presztor djányá, gde ji lúsztvo pozna, razmi i lúbi. Tamnyáti szo mogli szvojo málo vrédnoszt, szvoje poznanice i

szvojo zslájto, i oditi szo mogli v tühinszko krájinio, med tühinszko i protivno lúsztvo. Med témi predjáními skolnikami jeszto táksi, steri szo zsi vise 30 lét bili na szvojem mészti. Od edne skolnikojce je znáno, ka je szkoron célo vész ona navcsila píszati, racsanati cstéti i posteno zsvéti. Cèla vész je dobre jákoszti zéla gori pod nyénov rokóv. Ali ona mila drágo skolnikojca je túdi oditi mogla. Cèla vész je z pobitim szrcem szlobód jemála od nyé z etim kricsom: a vizontlátásra.

Doszta skolnikov je ráj dozzahvállio zcsészti, ka bi préksli v notrésnyo Szlovenio. Kak novine písejo, szo dozzahvállio: Grasanovics Olga, Kirbis Ferenc, Ruza Imre, Ruza Imréné, Kurz Sándor, Kúhár Ilona, Sinkovics Angela. Drúgi szo pa penzio proszili, ali szigurna zapóved je prisla, ka vszi skolnicke, tiszti túdi, steri penzio proszijo prék morejo idti v nóvo mészto, ovak do z szlízsbé vövízseni.

Ka sze z nasov neszrecsnov krájinov godi, tomi nega pára na célom szvèti. Tákse délo szo szamo bolzszevicke délali v Ruzszkom országi, ali oni zse túdi ne délajo tákse, zse szo sze návcsili bole postúvati i presztimati obcsüténye i zselénye lúsztva. Tákse sze v drúgi táiaj Jugoszlávie túdi ne godi. Szerbi v Bacs-ki pa v Bánáti bole postújevo volo lúsztva. Szamo nas szirmacscki národ je mogo vtó nevoló pridti.

I zakaj? Zátó ár Krájnci tó bészno goridjánye májo, ka nász v nisterni létaj preobnério na szvoj jezík i na szvoje mislénve. I zakaj sze pascsijo na teliko? Zátó ár oni némájo vúpazni, ka bi Jugoszlávia dugo goriszttála, zátó sze pascsijo na teliko. Oni bi radi szvoj tao szebi kém prvle ogvúsilí.

Blázna szila! Rávnocs v toj szili buknejo.

Ali nasi lúdjé naj ne csákajo tecsasz. Nepravico, neszmileno, necslovescno djánye né trbé trpéti. Tó je né isztina, ka bi v Jugoszláviai niksá pravica né ládala, ka bi sze tú vola lúsztva nikak né mogla vópokázati. Jugoszlávcske novine szo dosztrakrát lazslive glásze prineszle od velki gyúlésov v Bóitinci, v Szoboti, v Tör-nicsi, gde bi 20,000 Vendov vkúpprislo, ka bi szvojo jugoszlávcsko navdúsenoszt vópokázali. Naj szé té gyúléske ednök po isztini dzrszjo!

Né za Vogrszkoga országa volo, nego za cslovesce pravice nasega lúsztva vola. Szrcenoszt, batrivnoszt vszigidár prineszé szvoj názhaj, nazájpotégnyenoszt pa nigdár nikoga ne obráni od tiranusove szile.

**Glászi od nóve zseléznice.** V nasoj krájinio szo v preminócsem mészzeci táksi glászi bili razpúszcseni, ka de sze edna nóva zseléznica rédla, stera Szoboto vkúpvézse z Lendavov. Tak sze vidi, ka je odprvim szam Prekmurski Glasnik té glásze omurno goripréjo, ár je eden cikl dató napiszati proti toj zseléznici. Zmocsnimi národnimi, sztratégicsnimi i vérsztvinszkimi zrokami je vópokázó, ka nasa krájinio li edno zseléznico potrebúje, tó je pa luttenbergzka i ormozska zseléznica.

Ali té me je nika na pamet prislo, ali szo me pa tiszti oprli ocsl, ki od dvé pa pó léta mao v nasoj krájinio lazslive glásze od nóvi zseléznice vópúscsávajo. Ár v ednoj drúgoj numeri vópokázse, ka bogme nasa krájinio lendavcsko vkúpvézso potrebúje.

Ka je pa tó zdaj pá? Nasi lúdjé zse dobro znájo, ka szaksi nóvi glásze, steri szo med nase lúsztvo vóvrze szvoje szkrivne jálne cíle má. Ka scséjo z témi glászami? Zakaj scséjo zdaj tak hitro do Lendave zseléznico zidati?

Previdéce je, ka zátó, ár je gránicglájajcsa komiszia tak szkoncsala, ka sze Lendava nazáj more dati Vogrszkomi országi. Oni z témi glászami lúsztvo blódití

scsejo, naj tak vörje, ka z toga szkoncsanya nika nede. I në szamo tö, drüge cile tüdi májo. Zdaj sze pá lahko gyüleske drzsíjo, pá sze lahko podpisüvanye proszi. I oni z podpisüvanyem dobro znájo manipulérati. Oni do tak pravli, ka podpisüvanye na zseléznico ide, ali vé do zse szkrb méli, ka naj z toga szploj drügo posztáne. Edna instancija pred Národno Ligo, v sterom sze podpisano lüsztvo z velkov navdüsenosztjov za Jugoszlávio szpozna i molécs proszi, naj pri Jugoszláviü osztáne.

Tákse délo naménijo oni. Ali nasi lüdjé zse dobro poznaio té kucsébere i szkrb do méli na nytve skramble.

**Gyaja na lüsztvo.** Szamo tiszte glásze dámo napré, stere szo práve jugoszlávské novine prinészle.

Prekmurski Glasnik 1-ga januára píse: „Preminócsi keden szo na vogrskzój meji sztréllíli tihotápca. Rana je szmrtna“. (Szamo telko, vecs edne récsi në). 8-ga januára píse: »Sztréllíli szo granicsárje dávi tihotápca. Ednoga na osztrákszój, ednoga pa na vogrskzój meji“. (Pá szamo telko, vecs edne récsi në).

Ali ka je tö në pregányanye tihotápcov (csempészov) nego szploj drügo délo, tö nam szvedocsíjio Novine, stere januára 1-ga písejo: „Granicsárje szo v Büdinci sztréllíli ednoga mládoga mozska z Süllinec, ocso sesztéro decé. Sztréllíli szo ga, ár je szirmák hodo prék méje po szvoje szilje, stero szí je na Vogrskom zaszlúzo i stero je záto në mogo prék méje szpraviti ár je, kak szirmák, në dóbo na pószodo péneze, da bi pláscó vámo. Bézso je i gda je granicsára na pamet zéó, doj szo ga sztréllíli“.

Murska Straža 16-ga decembra píse: Dvá Vendna szta v Gornjo Radgonoj sla, da bi prékzélja léder. Gda szta k petájnszkomí brodi prisla, sztrázsa jí je dojzadrzsála, v Gornjo Radgonoj gnála i v temlico vrgla.

Prekmurski Glasnik píse dec. 4-ga: Financje szo sztréllíli ednoga v nogó. Gda szo rano poglednoli, vidli szo, ka je dóbo dum-dum golóbis.

Ali tö je escse vsze malo. Táksega déla sze doszta godí. Csí bi kulturen szvét zvédo, ka sze prinasz godí, gor bi sze z burko proti tisztoimi národí, steri tákse dá délati.

**Notrirukivanye.** Nasi mládi moski pá décski bi decembra szlédnye dní i v januári mogli notrirukivati. Teski i neszmilen sors za nyi! V prvémem cajti szo v Szombathely. Sopron, Györ, Komárom i t. n. v kulture mészta mogli notrirukivati, zdaj bi pá v Macedonio, v Albanio na nepoznane mészta med protivno lüsztvo mogli idti.

Né csüda, csi sze nasi décski nëmrejo na tö póť szpraviti. Ali ka csiniti? Zedne póleg granice lezséce vogrské vesznice szmo píszmo dóbili, v sterom nam nas poznanec etak píse: „napokon keresztül valóságos nép-vándorlás volt nálunk, amint a legkülönbözöb helyekről csoportosan vagy egyenként a nap minden szakában jöttek a menekülök“.

Jugoszlávi décskom vsze dobro obécsajo, naj li notrirukivajo. V Szoboti szo velke bále aranzséráli za rekrute, ali po nasem znányi szo sze nasi lüdjé tam në kázali. Prekmurski Glasnik pri toj prilíki etak píse: „Nase lüsztvo je dobro znalo szvojo düznsoszt do szvoje prvése drzsáve, moska csészti i postenyé téria od nász. Ka naj známo szvojo düznsoszt tüdi zdaj“. Tēj grdi cigányi, zdaj ovádíjo isztino, zdaj znájo, ka je nase lüsztvo vörno bíló k szvojoj domovíni, ali prvlé szo po céloom szvétí glászli, ka sze Vogrskiszlovenje vótérejo z szvoje jezerolétne domovine, ka szo navdüseni Jugoszlávi i tak nadale. Grdi rúzní laszlívcí, zdaj, gda znájo, ka szo na lüsztvo velko nevoló princszli, zdaj szo molíjo

naj lüsztvo k nyim tak vörno bóde, kak je k Vógróm bíló. Oni szo z lázsami stéli edno drzsávo goriposztaviti i zdaj zse zácsajo viditi, ka tak néjde. Zdjaz sze molíjo lüsztvi. Pride na pészki rép szlána.

**Vend táncmulatság Budapestén.** A budapesti vendek február 2-án Budapestén, Kolossa Viktor honfitársunk, Nyugati pályaudvari vendéglós helyiségeiben igen sikerült táncmulatságot rendeztek. A mulatság tiszta jóvedelmét, 872 koronát, a Domovina szerkesztőjének adták át a magyarországi vendek egyesületének javára.

**Zsalosztna sztáva nase krajíne.** Pá në po nasem znányi, nego z právi jugoszlávskí novín notripokázsemo, kaksza je sztáva nase krajíne.

**Pétdvajszei.** Murska Straža dec. 16-ga pod titulúsom „Pétdvajszei“ etak píse: Zsvímoe v drzsávni krízisaj. Ravnanye je sport nisterni. V notrésznyi i vónésznyi poglédaj szmo globoko szpadnoli. Pétdvajszei szo zaszlúzsíli, kí tö délajo.

Drágocsa raszte kak povóden. Szamo délavéc trpi, bogátec në. Na krívce na szrédi na placi trbé nacstéti pétdvajszei.

Vszaki tühínszke péneze kúpúje. Na vsze spekulante pétdvajszei trbé precstéti.

Szirmákomo szo obétáli razdelítev grúnta. Mészto toga szo agrárne direktie goriposztávlene z velkov vnozsinov cseszníkov. Tém tüdi pétdvajszei.

**Dácsé.** Novine dec. 11-ga etak písejo: Na bojnszke dobicske vóvrzseno porcio szo tázbrízszali, nasega szirmacszoga pávra zemelszko porcio szo pa trikrát zdignoli. V Szerbii sze ne placúje porcia za vino, za pálinko, za bojnszke dobicske, ne placújejo porcie trzsci pa mestri. Bogáti, vecskrátni milliónierje ne placújejo téj dács, tí szirmák Vend, kí niti krúja némas, pa moreš placúvati.

Csí od oblászti odgóvor scsés méti na tvojo instancio, té kosta nájménye 28 korón. Prék méje szo te në písztíli na delo, i gda szí dönök szkrívoma odiso, z vámov szí mogo plácsati krúh, za steroga szí sze telíko znójjo. Szvoje lasztívno drévo neszmés domó szpraviti. Na naso zemló pri Lendavi, szo tühínsce naszelíli. Zsól, stere szí tí szam z krvávami zsúlami gorszpravo, szo pregnáti tvoje skolnike. Od gyüncov, kráv, konyov i birk, stere szo Némcí düzní bíli nam datí, szamo telíko znám, ka szo Nemcí nam té sztvaré dáli. Od zsvínszke trzstve mucsimo, tá száma gucsi. Od váme bódemo tüdi tího, tá száma kricsí. I té gucs i té krics nas Vend z povíznyenov glavóv i z zsalosztním szrcóm poszlúsa. Jugoszlovan je (!) i té drzsávni düh (!!!) ga szprávla na kódsíko palíco.

**Poté.** Novine písejo jan. 15-ga. Vicinálszke poté szo zse 3—4 lét ne vidle kamna. Na szrédi ceszte tecsé voda, sancov pa vecs nindri nega.

**Szírotna déca.** Inda szvéta szo tutorje vszáko létó racsún dávali od pénez i od imányi szírotínszke decé. Zdjaz zse vecs nicsce ne dáva racsún.

**Mraz v soláj.** Novine 11-ga decembra písejo: Szlariske, kí máte déco v szobocskom gimnáziumi, szmitle sze szvoje decé i pripelajte nyim drva, ár zmrzávajo vsólí.

**Sztrafkolónia.** Prekmurski Glasnik píse dec. 4-ga: Za volo szlabi zvéz bi vszi „uradnikí“ nájráj odbézsali z Vendonie; steri tú more osztáti, tak sze csüti, ka ga kormány kastiga. Vendonia je sztrafkolónia.

Za cajta vogrskí ritarov i notárosov sze za obcsínszki peccat i podpísz nika në plácsalo, zdaj pa téj zszupánje i tájnicke gülíjo lüsztvo.

**Mela.** Jugoszlávské novine zdaj hválođavajócs glá-zszjo, ka je Kukovec miniszter nasoj Krajini pět wagonov mele poszlo. I tē lūdĵe, steri sze zdaj z tēm hválĵio, ka je nasa krajina od vláde pět wagonov mele dobila, szo pred gránicglájájócsov komiszióv vópokázati stēll, ka sze prinasz 600 wagonov vecs szilja póva, liki kelko lúsztvo pontúca.

**Omurnoszt.** Murska Straža píse januára 6-oga: „Pred ednim mēszecom szmo szvetili národnoga vĵedinjánya szvétek. Mrtev dēn je bio tē nam. Gde je tiszto veliko navdúsenje, steró bi nász moglo nadájati? Nindri nega. Zásztave viszĵio medlo. Vsze mucsi. Prázno, púszto, brez szrcá“.

Tá omurnoszt sze nam vídi. Domovina je vecskrát prorokúvala, ka pride cajt, gda do krajínszki Szlovenácke trēzno glédali szvojo sztávo. Tē cajt je escse nē tú, ali sze se približsáva. Lázi, jálnoszt, szkazlívoszt szo szlabi fundamentumi edne drzsáve.

**Zásztave.** Pred králeszkim rojsztnim dnévom szo sze vóobészili plakáti, ka vszaka hizsa more zásztave vóz-obésziti. Gde zásztave nedo razobészene, tam lúsztvo dobí „batine“.

**Jugoszlávské vogrské novine.** Jugoszlávski kormány z velkimi pēnezami v Eszēki, v Szabadki, v Zombori i indri vogrské novine dá rēditi. Rávno tak déla csehski kormány. Tó szo rozsjé edne nóve bójne, v sterom Csehi pa Jugoszláv z lázsmi, z v vogrskom jeziki napiszanimi lázsmi scsėjó szvoje cile doszégnoti. Edna gnúszna rúszna bojna, steró nega pára vszvēta historii. Mi tó bojno z mirovnim poglédom glédám, ár tak miszlimo ka kamēnye nazáj szpádne na one, ki je lúcsėjo.

## POLITICSEN PREGLÉD.

V szvėtovnoj politiki itak velka meĵla kralúje, escse itak z bojne rodjene gnúszne národne náklonoszt, odúrĵávanya i poszebicsnoszti ládajo, ali záto sze tak vídi, da bi sze meĵla tú i tam vtrgnola, i da bi sze priszestni dogodki zácsali kázati.

V Cannes-i je Anglia pa Francuski orszáj v nóvo zvézo sto sztpóti. Ali tak sze vídi, ka je do dokoncsanya nē priso. Prédnyĵi francuski miniszter Briand je bukno i Poincaré je zēo prék voditelsztvo francuske politike. Escse je nē mogóese víditi, ka z toga bō. Gvúšno je ka Anglia i Francuski orszáj ne glédata z vúpavnimi ocšami eden na drúgoga. Francuski orszáj szkoron 1 million lúsztva drszĵi v rozsji, tiszti Francuski orszáj, steri je bojno z tēm zacsko, ka sze on proti militarizmusi boĵúva. Zakoj volo je tá velka vojszka? Nisterni tak právjio záto, naj angluski prijátelje prevecs gízđávi ne grátajo i naj ne miszljio, ka oni ládajo na szvéti. Drúgi pa tak stímajo záto, ár sze francuski kormány ne vúpa vojszko razptúsziti, ár bi tē officérje, ki szo na vékse za králesztvo, revolúcio napravili.

Angolje za Belgiama volo túdi z nevúpnosztĵov glédajo na Francuski orszáj. Anglia od doszta sztó lét mao dobro zná, ka je nyó li prék po Belgiumi mogóese

oraniti. Pred bojnov je Belgium neutralen bio, zdaj je pa z Francúskim orszájom vkúpzvézani.

Ali návjéski razlócsék vtom sztoji, ka Angolje od dnéva do dnéva z véksim sztaranem glédajo porúsenje vérsztvinszkoĵa zsitka, Francúzje sze pa z tēm ménje brigajo. Escse vecs, Angolje dobro vídĵio, ka tá vérsztvinszka pogúbelnoszt z francuske politike zhájja vō, stera na podlagaj odúrĵávanya sztoji.

**Lloyd George,** prédnyĵi angluski miniszter je v szvojem velkom gucsĵi, steroga je v Westminiszteri drzso, ednáko i batrivno vópévodo, kaksa more priszestna europejszka politika bidti. Nyegove glávne miszli szo ete. Zsvilvénye lúsztva od dnéva do dnéva lagovése gracúĵje. V pogúbelnoszt szpádnemo, csi nēmo pomá-gali. Zsvilvénye lúsztva si tá tak dá pobógsati, csi nazájosztávimo internacionálszko trzštvo. Toga fundamentum je pa internacionálszka vúpaven. Porúseni vérsztvinszki zsitek sze nēme pobógsati brezi internacionálszke vúpazni. Ali tá vúpaven li tē pride nazáj, csi po cēlom szvéti právi mér napravimo. Dokecs nede právoĵa méra, tecsasz nede pobógsani vérsztvinszki zsitek i nede pobógsano zsvilvénye lúsztva. Právi mér sze moré napraviti, vszē národje sze morejo poszĵilnoti i odúrĵávanye sze more vtisati.

Tē glóbloko szégájócsē z zplemenito miszlcésega szrcá pridócs miszli prédnyĵega angolszkoĵa ministera vszi túszni i pobiti národje do szlédnye piknye lehko podpisejo i nájmre mi Vógrĵi pa Vogrskzi-szlovenje z trepetésim szrcóm zselémo, naj Lloyd George má zadosztá mócsi szvojo politiko po cēloĵ Europi na ládanye szpraviti.

Tē gucs zšē vszebi má tó miszel, ka sze méra *kontraktusje znóvics morejo napraviti*, csi je gli nē z recsámi vópévodano. Ali drúgi angluski politikusi szo tó zšē ednáko vópévodli. Nájmre szo pa vópévodli angluski délavci. Vsze drúštve angolszki délavcov (Trade Union i Labor Party) szo v Londoni velko konferencio drzsale i tú szo vu imēni 10 million lúsztva szkoncsali, ka zseléjo, naj sze méni kontraktusje, steri szo Europo v nevoló szúnili, znóvics naprzémejo, i z vóposzĵlúsanyem i dovolĵenjem vszēĵ národov znóvics napravĵio.

Kak sze z toga vídi, cēla Europa zácsa obcsúiti, ka szo *mēni kontraktusje nemogócsni*, ka cēlo Europo v pogúbelnoszt szúnejo, csi sze vō ne poprávĵio. Tó previdénye szĵi od dnéva do dnéva glóblo grabo kopa. Lúĵĵe zácsajo previditi, ka tak nēme duzse bidti.

Tó previdénye nam túdi szvedocsi, nóva *internacionálszka konferencia*, stera de v *Genia városi* na Taljanszkom v áprilisi drzsána. Na tó konferencio szo vszi europejszki národje pozváni, obládájócsi tak kak obládani vecs kak jezero lúsztva. Tó de nē szamo tá návjéksa nego tá nájrva práva internacionálszka konferencio po bojni. Tá konferencija je zšē eden velki sztpáj proti právomi méri. Vúpajmo sze, ka nam kaj dobroĵa prineszē.

## POGLÉD.

Nas cslovek. Lúĵĵe, znáte, od koga szmo mi poznani bili po cēlom szvétĵi? Od toga, kamakoli szmo prishi, gda szmo ednoga nasega csloveka gđer gorinajšli — bio bi on nájprosznési i nájszirmacskešĵi cslovek — z szmeĵécsim obrázom szmo k nyemi sli i z szrcá szmo ga pozdráviali erkócs: nas cslovek!

Lüdjé, zdaj v toj velkoi nevoli svéta, zdaj bi se spozabili z té nase jezerolétne návade i zapelávcem, nigdár né vidjenim lúdom bi bole vúpali, kak nasim lúdom? Né, jeli bár, tó je némogóse. Záto sze toga naj nisece ne boji. Tó je nigdár né bilo, i nigdár néde. Nas cslovek nam vszigdár nas cslovek bóde. V tom lezsi nasa mócs. Lüdjé, záto méjte vúpaven eden k tomi drúgomi. Má bidti, ka eden ali te drúgi po szvojoj póti hodi, ali nas cslovek nyemi vszigdár nas cslovek bóde.

**Nasa zemla.** Doszta sze gucusi od toga, ka sze nasi lüdjé priprávľajo tamnyati szvojo zemlo rodjenjá. Né szamo csesnicne, né szamo vözavcseni lüdjé, né goszpódje, nego pávri. Odati scséjo szvoj grúnt, szvojo hizso, szvojo vrédnoszt i vö sze scséjo oszelti v Vogrszki ország. Známó tüdi, ka szo szi zse nísterni kúpili grúnt na Vogrszkom, i doszta lüszva je zse hodilo na Vogrszkom v Vas i Zalavármegyövi na ogleđuvanye.

Csi bár prerezim zmetno sztávo nasega lüszva, csi bár z céloga szrcá obsútím tiszto brikócsó, stera nase lüde mária, dönok etak právim: lüdjé ne povrzste szvojo zemlo, ne povrzste vase lépe bregé i dolé. Tó je zemla nasi ocsákov, ki szo z té zemlé tó napravili, ka sze eti dá viditi. Nyúvi rók trüd sze szkázse na vszákom presztori, nyúvoga téla práj eti posciva. Tó naso poszvecseno zemlo ne povrzste. Né sze trbé presztrašiti od norlavoga gucusi i brezpametnoga nepravicnoga djánya nóvi goszpódov. Trpéti i vödrzšati trbé. Nasa priszesznozsi je gvúšna.

**Bauernfängerei.** Krájnci dobro znájo némski, záto, tó tüdi znájo, ka je Bauernfängerei. Od tri lét mao drúgo ne déľajo, kak Bauernfängerei, pávre scséjo loviti. Zdjaj Krájnci v vasoj krajini jágerszko drústvo scséjo gospozstaviti i nase pávre v tó drústvo scséjo csalivati. Pri toj priliki je Prekmurski Glásnik edno píszmo dao napiszati, tak da bi go káksi nas páver napiszo, v sterom píta, csi pávri tüdi szlobodno pridejo na jágerszkoa drústva gyúlés, ali pa „zďaj tüdi tak bó, kak pod vogrszkim, ládanem, gďa szo pávrom tak pravli: Te búďoš paraszt, mit csinálšz itten, itt nekéd nincš helyed“.

Ti norlavi Glásnik, pomali tri lét bó, ka szi prinasz i itak tak stimas, ka bos mógóci z tvojoj krátkogledócsov pametjoi i z tvojmii na Vögre vrzsenimi lázsmi nase pávre loviti, za nósz voditi i v tvoje skrcpé zepalati. Ti stimaj tak i nadale, i písí kém vékšo nóroszt. Ali zse bi tú bjo cajt, ka bi szi malo više zvézo... nyakravalo, ár bi zse szpoznati mógo, ka nas páver szpodi vecs pámeti má, liki ti vrkaj.

Ne miszliš, ka on z toga dobro vidí, ka znamenúje vasa héresna demokrácia? Za velke demokráte sze vödváate i vszigdár tak pisete, ka vi za szirmacsko lüszvo déľate. Zďaj pa escse jágerszke drústve scséte gospozstávlati, kak velka goszpoda. Gďa sze escse z ov kraj Múre bili, té sze lápci bili, hausknechtje, inaske osztrákszki grofov pa kucséberje. Zďaj pa eti prinasz gospozstvo scséte spílati, velke gyaje scséte drzšati, kak grofevje i radi bi nísternoga nasega pávra vidli med szebom, naj on szirmák gléda, kaksí velki goszpódje sze vi. Vi gyajate, velke mulatszge drzšite, nase lüszvo pa na hrbi noszi blágo, péski móre hoditi 90 kilometrov dalecs, i 32 dinár váme móre plácsati za z delom zaszlúžsno szilgye. Vi v vúsztaj demokrácio noszite, ali hújši sze, kak ti nájhújši goszpódje. Vasa demokrácia je groszszkoa inasa demokrácia, gďa je grof né domá. Ne miszľte, ka tó vsze vidí nas páver, steroa Vi zepalati scséte?

I escse edno. Nasi lüdjé szo sze prvlé né trno trli za gyajo i miszľim, ka sze po etomtoga tüdi nedo trli, nájmre pa né med vami. Ali tak miszľim, ka de vszáki nas cslovek z velkim veszľemom sao na edno gyajo. Té, gďa de gyaja na z ovoga krája Múre eszi pritepene „murszke záyce“ sla. Ne miszľiš, ka de té eden ali te drúgi páver etak erkao: Te búďoš krányec, mit csinálšz itten, itt nekéd nincš helyed.

**Sztára mamica.** Prekmurski Glásnik je zse vecskrát edno sztáro mamico posztavo na plac, gďa je vö sto pókázati ka je zdaj lüszvi bógsce, liki je prvlé bíló. Tá nyegova sztára mamica vszigdár etak gucusi; „Csi gucusite z králom ali pa z zádnyim píszácsom, szaksí szlovenszki gucusi“. Némo mi tó sztáro mamico pítili, gďa je ona z králom szlovenszki gücsala, tó go tüdi némo pitali z kaksov szlovenszkov recsšov je ona gücsala z králom pa z píszácsmi; vörjemo Glásnik, ka on má takšo sztáro mamico. Rávno záto, kakkoli bi nam szrcé bolélo, gďa edno naso dúšo zgúbiti móremo, tó sztáro mamico prékdámo Glásnik. Naj nyegova bóde, naj szi go z szebom zéme, gďa de od nász pobegnóti mógo, naj priliko má do szmrti kúšúvatj tó sztáro mamico.

**Notrirukivanye.** Lüdjé rukivajte notri vlépo jugoszlávszko vojszko. Z Ruszuskoga országa sze domó prisli, tam sze sze návcšili, ka cslovek csloveki brat móre bidti. Záto bojídite katonje lüdjé. Návcšili sze sze ka cslovek csloveki neszmé vuk bidti. Záto mórete osztro szábo nosziti. Návcšili sze sze, ka sze cslovek né záto naródo, ka bi eden toga drúgoga dojsztrélo. Záto rukivajte notri, dobite lépe pükse. Návcšili sze sze, ka sze né záto na svéti, ka bi lépe logé vsztrélovne grabe noszili. Záto rukivajte notri lüdjé i slí te na albánszko gránico.

Szkoron od récsi do récsi etak navdúsáva Prekmurski Glásnik januára 15-oga nase décske. Ti Glásnik ti, da szi cseden!

Né isztina. Prekmurski Glásnik januára 15-oga píse, ka med nasim lüsztvom jeszto táksi, ki szo Jugoszlávio, ka dobrovolci v sokolszkoj legii szlúžšili. Tó je né isztina. Niti ednoga tákszega ne poznamo.

**Nase národno imé.** Novine január 8-oga písejo, ka je récs „Prekmurje“ telko lét sztára, keliko lét Múra nász od bratov Stajercov razlócsi, ár szo nász vszigdár za Prekmurce zvalí. Tó je velki lázs. Vszáki nas cslovek dobro zná, ka szmo mi tó récs Prekmurje i Prekmurec té csli odprvim, gďa szo Jugoszlávi v 1919-om léti eszi prisli. „Stajerci“ szo tó imé tüdi né núcali. V Radgonyi i okóli Radgonye szo nász za „Vögre“ i za Vogrszkeszlovene zvalí i zdaj tüdi tak zovéjo.

Récs „Prekmurje“ szo krájnszki písztelje i politikusovje zácsali núcati pred pédszetimii létami. I csi bi oni zse jezero lét núcali tó récs, z toga níkak ne zhája, ka sze mi tak móremo zvati. Vszáki národ vekivecsno pravico má sze tak zvati, ka sze on szam scsé. Nika né vréden cslovek je tiszti, ki na szebi nýa poszénóti tiszto imé, stero drúgi za cóno volo ali pa za jálni, hamisni cílov volo, na nyega namazsje. Té de pa reditel Novin zadóvolen i nede sze bráno, csi me lücki lüdjé za péľde volo tó imé djáno „hüdobnyák“.

Protí tomi szo nase isztine etc. V knígaj, i v mapaj szo nász zse od 200 lét mao za „Vende“ zvalí. I poszebnó mórem potrditi, ka sze tó imé né szamo v vogrszki sztári knigaj nájde, nego tüdi v némski, francuski diacski

knjigaj. Tó imé je túdi nájsztarésega szlávskzoga národa imé, i lehkó zagvúšno zémemo, ka szmo mi z Vogrinami zmérsani porodje toga nájsztarésega národa. V cédom Vogrszkom országi szo nász za Vende zváli, i mi szami szmo tó imé túdi núcali. Nasi sztári piszatelje szo zsé vise dvé sztó lét vópokázali, ka je nas nezik nácsisi kak krajnjszki szlovenácki. Oni szo nasemi jeziki tó imé dáli „právi sztári szlovenszki jeziki“. I gda mi tó imé núcamo „szloven“, vszígárd na tó miszlímo ka szmo mi právi sztári szlovenje (nigárd né szlovenci) ali pa „Vogrszki-szlovenje“.

Ali kakkoli do sze okóli nász krepili, mi osztánemo, ka szmo bili: Vogrszki-szlovenje ali pa Vendi.

**Nasi voditelje.** Prekmurszki Glásznik januára 1-oga píse: „Vsze, ka sze je v Vendonii zgdílo, vsze sze je brezi Vogrszki-szlovenov oprávlalo. Nász szo ravnali lúdjé, steri szo né poznali nász i nasi potrebcsin“. Tó je do szlédnye piknye isztina, ali sto je tomi kriv? Véndar mi?

Za tém Prekmurszki Glásznik etak nadaláva: „Na céloj linii sze je vólkázalo, ka prinasz faljjo lúdjé, steri bi nase lúszto radi méli i bi je vodili po právi potáj, lúszto bi nyim pa vórválo i bi je bóvalo. Némamo níkoga, steroga récs bi bila zadostza mocsna“. Tó je Prekmurszka Glásznika jálen i hamisen lázs. Prinasz szo bili i jeszto lúdjé, ki nase lúszto radi májo i szo prilicsni na tó, ka bi je po právi potáj vodili, i kém bi lúszto vórválo i bóvalo bi je. Ali vi szte té nase lúde ali vódegnali, ali je prevedno pregányate, vtemlico mecsate, do récsi pridti ne dopúszíte, z spionami ogradite. Ali kelkokolí hűdobie csiníte, nigárd ne doszégnete, ka bi nasega lúszto voditelje vi bili, i kém bole de te sze krepili, tém ménye názhaja zadobíte.

**Nase pravopiszanye.** Krányci v nyúvom bláznom nakanényi li dale idejo. Zdjaj szo né dopúsztili, ka bi sze eden luteránszki katekizmus v nasem pravopiszanyi vópóstampo.

I mi pitamo, sto je Kránycom pravico dao nase pravopiszanye prepovédati? Jugoszlávia sze je velkim kulturim národom v kontraktusi podpiszala, ka de vszákoga národa jeziki, vadlűványe i kulturo postűvala, bránila i goridrzšála. I krányci zdaj escse nase pravopiszanye prepovéjo?

**Nase pravopiszanye je vecs kak dvé sztó lét sztaro,** nyúvo je pa escse sztó lét né zadobilo. Kak szmėjo oni, tó nase pravopiszanye prepovédati? Té sze pa escse pravopiszanye bojijo? Neszrecsni norlavi lúdjé. Vsze tá blázna i norlava szila ednók pred kulturen szvét pride. I kulturen szvét sze zburka, gda zvé, kelko norlave tiranuske szile szo rédili Krányci.

Nasim lűdom pa eto právim: ne opúszíte szvoje pravopiszanye, v sterom szo vsze vase molitvene i peszemszke knige napiszane. Céli kulturen szvét de z vami, gda te sze za vas jeziki i za vase pravopiszanye borili.

## REDITELA PÍSZMA.

I. G. Ka Vi pitáte, v vónésnyi országu zagvúšno doszta lúszto píta, kakszi je zdaj zšitek vu Vogrszkom országu? V tom országu, steri je v szvétovnoj bojni nájvecs trpo i nájvecs moskov zgűbo, steri je od protivnikov nájbole razdrápniati, od csűdevredni reberic nájbole gorizburkani bio i od steroga sze escse zdaj túdi na pénezaj szószedni protivnikov nájvecs hűdobe razszűjáva.

Isztina je, ka je politicsen polozsáj toga országa itak né tak sztalén, kak bi trbéto. Ali csi na zšitek lúszto glédamo, tó moremo praviti, ka je sztáva szkoron táksa kak pred bojnov. Cslovek bi escse volo méo praviti, ka je cvetécsa.

Csi vóides eti v Budapesti na edno vilico: neszmero vnozino kól vidis, vsze napunyene z blágom. I lejto eszi pa tá, tak ka sze ji komaj zadolés meknoti. V sze vilice szűmlécsi zšitek kázsejo, tak, kak ga cslovecsa civilizácia na szvét prinészla.

Vsze fabrike délajo. Zszélézni délavci szo pred nisterim kédom velki sztrájk drszali z politicsni zrovok volo. Ka nam té sztrájk szvedocsi? Tó, ka fabrike doszta szilnoga déla morejo méti, ár je szamo tak vrédno z politicsni zrovok volo v sztrájk sztópiti.

I csi notridés za péde volo vedno knjárnico, ka vidis? Velke tórme z nóvi vogrszki knjig. I szpitávaj pri knjári, on ti ovádi, ka sze vpreminócsem léti vecs vogrszki knjig postampalo kak vsteromkoli lét pred bojnov. Ország je ménsi gráto, ali vecs vogrszki knjig sze szprávlé, líki té. gda je ország céli bio. Kama idejo té vogrszke knige? Vé je pa vogrszka récs v krajvtrgnyeni krajinaj pregányana, csi gli né tak norlavo pregányana, kak v nasoj Vendonii.

Té vnóge nóve vogrszke knige, té vnóge nóve stamparie i vodávájocse drűstve, tá cvetécsa literatura, té na vilicaj sze razpresztécsi szűmlécsi zšitek nam vecs gucsí, líki v orszacszkój hizsi drűszáni velki politicsni gucsí.

## Arany Jánosa Toldi v nasem jeziki.

Kardos János, té nájszkrblűvnési délavec nasega jezika je med drűgimi Arany Jánosa Toldia ino Toldia Vécсар túdi dojobrno na nas jeziki. Ali od toga je dugo lét niscse níka né znó. Piszme szo sze na rázlocsni mésztaj vlácsile. V 1916-om léti je eden nas domivncsar v Szalafói gorinajso eden tao té píszm, med témi je bio Arany Jánosa Toldi ino Toldia Vécсар. Toldi je zdaj v knjig vodáni v Budapesti po Hornyánszky Viktora stampariji. Nase lúszto de gvúšno z velkov radostjov cstelo té lépe peszmi, nájlépe med témi, stere szo do etoga mó v nasem jeziki napiszane.

Knige sze dobijo v Budapesti (Kókai Lajos könyvkereskedése IV., Kammermayer-u. 3.), v Szentgotthárdi (Wellisch Béla), v Radgonyi (Buchhandlung Semlitsch).

Priszeszta numera Domovine pá dvója bóde i aprilisa 16 oga de vózhájala.

Felelős szerkesztő és kiadó: } Mikola Sándor  
 Odgovoren rajitel i vódavník: } Budapest, VI., Nagy János-utca 7.

Céna naprélplácsanya za Vogrszki ország 40 korón, sa Ausztrio 400 korón, za Ameriko 1 dollár. Céne edne próšne numere 3 vogrszki korón, 30 osztrákszki korón. Céna edne dvójje numere 5 vogrszki korón, 50 osztrákszki korón.